መንግሥት እና ቃል ኪዳን በአዲስ ኪዳን

ትምህርት 1

የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ለምን እናጠናለን?

Manuscript

thirdmill
Biblical Education. For the World. For Free.

© 2019 by Third Millennium Ministries

መብቱ በህግ የተጠበቀ ነው። ከአሳታሚው የጽሑፍ ፈቃድ ውጭ ማጠቀሻነት፣ ለግምገማ ፣ ለአስተያየት ወይም ለትምህርት ዓላማዎች በአጭሩ መጠቀም ካልሆነ በስተቀር የዚህ ጽሑፍ ክፍል በማንኛውም መልኩ ወይም በማንኛውም መንገድ ለትርፍ ሊባዛ አይችልም። የአሳታሚው አድራሻ Third Millennium Ministries, Inc., 316 Live Oaks Blvd., Casselberry, Florida 32707.

በሌላ መንገድ ካልተጠቆመ በስተቀር ፣ ሁሉም የቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅሶች በ1954 ዓ.ም ከታተመው መጽሐፍ ቅዱስ የተወሰዱ ናቸው።

ስለሴርድሚል

እ.ኤ.አ. በ 1997 የተቋቋመው ፣ ሴርድሚል ለትርፍ ያልተቋቋመ የወንጌላዊ ክርስቲያናዊ አገልግሎት ሲሆን

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት፣ ለዓለም፣ በነጻ ይሰጣል።

ግባችን በዓለም ዙሪያ በመቶ ሺዎች ለሚቆጠሩ ፓስተሮች እና ለአገልግሎት በቂ ሥልጠና ለሌላቸው የክርስቲያን መሪዎች ነፃ የክርስትና ትምህርት መስጠት ነው። በእንግሊዝኛ ፣ በአረብኛ ፣ በማንዳሪን ፣ በሩሲያኛ እና በስፓኒሽ ተወዳዳሪ የሌለውን የመልቲሚዲያ ሴሚናሪ ሥርዓተ ትምህርት በማዘጋጀት እና በዓለም አቀፍ ደረጃ በማሰራጨት ይህንን ግብ እያሟላን እንገኛለን። በአጋር መሥሪያ ቤቶቻችን አማካኝነት ሥርዓተ ትምህርታችን ከአሥር በላይ በሚሆኑ ሌሎች ቋንቋዎችም እየተተረጎመ ነው። ሥርዓተ ትምህርቱ በጥሩ ግራፊክ የተሠሩ ቪዲዮዎችን፣ የታተሙ ትምህርቶችን እና የበይነመረብ ግብዓቶችን ያካትታል። በትምህርት ቤቶች ፣ በቡድኖች እና በግለሰቦች ፣ በበይነመረብም ሆነ በትምህርት ማህበረሰቦች ውስጥ ጥቅም ላይ እንዲውል የተቀየሰ ነው።

ባለፉት ዓመታት፣ እጅግ በጣም ጥሩ ይዘትን እና ጥራትን የተሸለሙ የመልቲሚዲያ ትምህርቶችን ለማምረት ከፍተኛ ወጪ ቆጣቢ ዘዴን አዘጋጅተናል። ጸሐፊዎቻችን እና አርታኢዎቻችን በስነ-መለኮት የሰለጠኑ አስተማሪዎች ፣ ተርጓሚዎቻችን የሥነ-መለኮታዊ አስተውሎት ያላቸውና የሚተረጉሙበት ቋንቋዎች የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው የሆናቸው ናቸው ፣ እንሁም ትምህርቶቻችን ከዓለም ዙሪያ የመጡ በመቶዎች የሚቆጠሩ የተከበሩ የሴሚናሪ ፕሮፌሰሮች እና ፓስተሮች አሳቦችን ይዘዋል። በተጨማሪም ፣ የእኛ ግራፊክ ዲዛይነሮች ፣ ሥዕላዊ መግለጫዎች እና አዘጋጆች ዘመናዊ መሣሪያዎችን እና ቴክኒኮችን በመጠቀም ከፍተኛውን የዝግጅት ደረጃዎችን የሚያሟሉ ናቸው።

የስርጭት ግቦቻችንን ለማሳካት ፣ ሴርድሚል ከቤተክርስቲያናት ፣ ከሴሚናሪዎች ፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤቶች ፣ ከሚሲዮናውያን ፣ ከክርስቲያን ማሰራጫዎች እና ከሳተላይት ቴሌቪዥን አቅራቢዎች እና ከሌሎች ድርጅቶች ጋር ስትራቴጂካዊ አጋርነት ፈጥሯል። እነዚህ ግንኙነቶች ቀደም ሲል ስፍር ቁጥር የሌላቸው የቪዲዮ ትምህርቶችን ለአገሬው ተወላጅ መሪዎች ፣ ለፓስተሮች እና ለሴሚናሪ ተማሪዎች ማሰራጨት አስችሏል። የድረ-ገጾቻችን እንዲሁ እንደ ስርጭት መንገዶች ሆነው ያገለግላሉ እንዲሁም የመማሪያ ማህበረሰብ እንዴት እንደሚጀምሩ ግብዓቶቸንና ትምህርቶቻችንን ለማግኘት ተጨማሪ አገልግሎት ይሰጣሉ።

ሴርድሚል በ IRS እንደ 501 (ሐ) (3) ኮርፖሬሽን እውቅና ተሰጥቶታል። እኛ ገቢ የምናገኘው ከአብያተ-ክርስቲያናት ፣ ፋውንዴሽንስ፣ ንግድ ተቋማት እና ግለሰቦች በሚሰጡት እርዳታ ነው። ሰዎች ለእኛ ሲለግሱ ከሚከፍሉት ግብር ይቀነስላቸዋል። ስለአገልግሎታችን ተጨማሪ መረጃ ፣ እና እርስዎ እንዴት መሳተፍ እንደሚችሉ ለማወቅ ፣ እባክዎ www.thirdmill.org ን ይጎብኙ።

ማውጫ

መግቢያ 1

የመንፈስ ቅዱስ መነሳሳት እና የአዲስ ኪዳን ሥልጣን 2

ማረጋገጫዎች 2

አሥራ ሁለቱ ደቀመዛሙርት 3

ሐዋርያትና ነቢያት 4

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት 4

ማብራሪያዎች 5

የመንፈስ መነሳሳት 5

ሥልጣን 9

ቀጣይነትና ቀጣይነት ማጣት 11

የዘመናት ታሳቢዎች 12

ቀጣይነቶች 12

ቀጣይነት አለመኖር/ክፍተቶች 13

ባሕላዊ እሳቤዎች 14

ቀጣይነቶች 15

ክፍተቶች 16

የግል እሳቤዎች 17

ቀጣይነቶች 17

ክፍተቶች 18

መጠቃለያ 20

አስተዋጽኦ ያደረጉ ጸሐፊዎች 21

የቃላት ፍቺ 22

ቪዲዮዎችን፣ የትምህርት መመሪያዎችና ሌሎች ግብዓቶችን ለማግኘት Thirdmill at thirdmill.org. ይመልከቱ

መንግሥት እና ቃል ኪዳን በአዲስ ኪዳን

ትምህርት አንድ

የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮትን ለምን እናጠናለን?

መግቢያ

የጥበብ ስራን፣ ስነ-ጽሁፍን፣ ተውኔትን ወይም ፊልምን በቁም ነገር አጥንተው ካወቁ በዘፈቀደ በመደሰት እና በጥንቃቄ በመተንተን መካከል ትልቅ ልዩነት ሊኖር እንደሚችል ያውቃሉ። ዝርዝር ትንተና በጣም የሚፈጅ ስራ ሊሆን ይችላል፣ ስንፈልግ እና በምንፈልገው ጊዜ ብቻ ከማድረግ በጣም የተለየ ነው፡፡ ነገር ግን በቀኑ መገባደጃ ላይ፣ እርስዎ እና እኔ በአንድ ርዕሰ ጉዳይ ወይም ክፍል ላይ በጥንቃቄ ትንተና የተገኘውን የበለፀገ እውቀት ጥቂት ነገሮች እንደሚተኩ እናውቃለን።

በብዙ መንገድ፣ ይህ የክርስቶስ ተከታዮች ወደ አዲስ ኪዳን ሲመጣ ብዙ ጊዜ የሚኖራቸው ልምድ ነው። እነዚህን ቅዱሳት መጻሕፍት እዚህ እና እዚያ፣ አሁን እና ከዚያም ማንበብ የሚያስገኘውን ደስታ እናውቃለን። ነገር ግን አዲስ ኪዳንንና ነገረ መለኮቱን በጥንቃቄ በማጥናት የምናገኛቸው ግንዛቤዎች በእውነት ታላቅ ፍጻሜ ሊሆኑ ይችላሉ።

ይህ በአዲስ ኪዳን ውስጥ ያለው መንግሥት እና ቃል ኪዳን በተከታታይ ትምህርታችን ውስጥ የመጀመሪያው ትምህርት ነው። በዚህ ተከታታይ ትምህርት በጣም ትውፊታዊ የሆነውን የነገረ መለኮትን ፍቺ እንከተላለን እና ስለ አዲስ ኪዳን ነገረ መለኮት ሁሉ አዲስ ኪዳን ስለ እግዚአብሔር ራሱ እና ስለ ሌሎች ከእግዚአብሔር ጋር በተገናኘ የሚያስተምረውን ነገር ሁሉ እናወራለን። ይህንን የመጀመሪያ ትምህርት "የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮትን ለምን እናጠናለን?" የሚል ርዕስ ሰጥተናል። በዚህ ትምህርት፣ ከአዲስ ኪዳን ጋር ከመደበኛው እውቀት አልፈን በጥንቃቄ እና በጥልቀት የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮትን ማጥናት ለምን አስፈላጊ እንደሆነ ለማየት እንፈልጋለን።

በ2ኛ ጢሞቴዎስ 2፡15 ሐዋርያው ጳውሎስ የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮት መረዳት ብዙ ጊዜ ጠንክሮ መሥራትን የሚጠይቅ መሆኑን ጠቅሷል። ጳውሎስ ለጢሞቴዎስ የነገረውን አድምጥ፡-

> የእውነትን ቃል በቅንነት የሚናገር የማያሳፍርም ሠራተኛ ሆነህ፥ የተፈተነውን ራስህን ለእግዚአብሔር ልታቀርብ ትጋ። (2 ጢሞቴዎስ 2:15).

በእርግጥ፣ ብዙ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ገጽታዎች በጣም ቀላል ናቸው። ጳውሎስ ግን ቅዱሳት መጻሕፍትን መረዳት ሁልጊዜ ቀላል እንዳልሆነ ግልጽ አድርጓል። ጢሞቴዎስ "የእውነትን ቃል በትክክል የሚናገር ሠራተኛ" መሆን ነበረበት። "ሠራተኛ" ተብሎ የተተረጎመው የግሪክ ቃል "ኤርጌትስ" ነው፣ ይህ ቃል ዘወትር የሚያመለክተው የቀን ሠራተኞችን ነው። የጳውሎስ ዘይቤ እንደሚያመለክተው የአዲስ ኪዳንን ሥነ-መለኮት መረዳት ብዙ ጊዜ ጠንክሮ መሥራትን ይጠይቃል። ነገር ግን የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮትን ማጥናት በጣም ከባድ ከሆነ ለምን እናጠናለን?

> ጳውሎስ ለጢሞቴዎስ በጻፈው መልእክቱ ላይ በጥቂት ቃላት ውስጥ፣ ሁለቱም ቅዱሳት መጻሕፍት በእግዚአብሔር መንፈስ የተሰጡ መሆናቸውን መናገሩ በጣም አስደሳች ነው - "የእግዚአብሔር እስትንፋስ ያለበት" ናቸው - በኋላ ግን ጳውሎስ ከጥቂት ዓረፍተ ነገሮች በኋላ ጢሞቴዎስን አጥና፤ ቅዱሳት መጻሕፍትን እያጠናና በትክክል እየያዝክ የእግዚአብሔር ሠራተኛ እንደ ሆንህ ለማሳየት የተፈተነ ራስህን ለማሳየት ትጋ አለው። ቅዱሳት መጻሕፍት በእውነት ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን የኪዳናዊ ግንኙነት ያንፀባርቃሉ፣ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ለመግባባት የሰጠውን የጸጋ ተነሳሽነት ነገር ግን የእኛን ኃላፊነት፣ ለቃሉ ያለንን ምላሽ ይናገራል። ቃሉን በምንረዳው ቋንቋ ስለ ሰጠ - በጊዜው ሰዎችና ቦታዎች የሚታወቁ ዘውጎችን እና ቋንቋዎችን እና ቅጾችን በመጠቀም በሰው ደራሲዎች እንዲናገር እራሱን አመቻችቷል - በመማር ረገድ ጠንክረን መሥራት አለብን ። ያ ቋንቋ፣ ዘውግ እንዴት እንደሚሰራ ከመማር አንፃር፣ ታሪካዊ ትረካ እንዴት እንደሚሠራ ከግጥም በተለየ

> ወይም ከግል ደብዳቤዎች በተለየ መንገድ፣ ምክንያቱም እነዚህ የተለያዩ ቅርጾች በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ጥቅም ላይ ይውላሉ። መጽሐፍ ቅዱስን በዐውደ-ጽሑፉ ከማንበብ አንፃር፣ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ብሉይ ኪዳንን በተለያዩ መንገዶች እንዴት እንደሚጠቀሙበት በመረዳት፣ በጊዜው የተለመዱ ጽሑፎች በተለየ ሁኔታ ውስጥ እንዴት ጥቅም ላይ እንደሚውሉ በመረዳት ነው። ስለዚህ ጳውሎስ ለጢሞቴዎስ ሁለቱንም፣ ቅዱሳት መጻሕፍት በእግዚአብሔር መንፈስ መሪነት የተጻፉ መሆናቸውን፣ ነገር ግን ጢሞቴዎስ - እኛም እንደ ጢሞቴዎስ - ጠንክረን መሥራት እንዳለብን እና ቅዱሳት መጻሕፍትን ተቀባይነት ያለው እና በትክክል የምንይዝ መሆናችንን ለማሳየት ማጥናት እንዳለብን ነግሮናል።
>
> — ዶክተር ግሬግ ፔሪ

የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮትን ለምን ማጥናት እንዳለብን በሁለት መንገድ እንመረምራለን። በመጀመሪያ፣ የአዲስ ኪዳንን መነሳሳትና ሥልጣን የመረዳትን አስፈላጊነት እንመረምራለን። ሁለተኛ፣ በአዲስ ኪዳን እና በዘመናችን መካከል ያለውን ቀጣይነት እና ቀጣይነት ማጣትን በተመለከተ ያለውን ተግዳሮት እንመለከታለን። ከአዲስ ኪዳን መነሳሳትና ሥልጣን ጀምሮ እነዚህን ሁለቱንም ጉዳዮች በጥልቀት እንመልከታቸው።

የመንፈስ ቅዱስ መነሳሳት እና የአዲስ ኪዳን ሥልጣን

የአዲስ ኪዳንን መነሳሳት እና ስልጣን ለመመርመር፣ አዲስ ኪዳን በመንፈስ አነሳሽነት እና በስልጣን መሆኑን ለማሳየት በመጽሐፍ ቅዱስ ማረጋገጫዎች ላይ እናተኩራለን። እና በመቀጠል፣ "መነሳሳት" እና "ስልጣን" ስንል ምን ማለታችን እንደሆነ ጥቂት ማብራሪያዎችን እናቀርባለን። በእነዚህ ወሳኝ የክርስትና እምነቶች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማረጋገጫዎች እንጀምር።

ማረጋገጫዎች

የክርስቶስ ተከታዮች በአዲስ ኪዳን አነሳሽነት እና ሥልጣን ላይ ቢያስቡ፣ ሐዋርያው ጳውሎስ እንዲህ ሲል ጽፏል:

> የእግዚአብሔር ሰው ፍጹምና ለበጎ ሥራ ሁሉ የተዘጋጀ ይሆን ዘንድ፥ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል። (2 ጢሞቴዎስ 3:16-17).

እዚህ ላይ ጳውሎስ “ቅዱሳት መጻሕፍት ሁሉ የአምላክ መንፈስ ያለባቸው ናቸው” ወይም “ቴኦፕኒውስቶስ” የሚለው የግሪክኛ ቃል “በእግዚአብሔር የተተነፈሰ” እንደሆነ ሲናገር የቅዱሳን ጽሑፎችን አነሳሽነት እንደዳሰሰ እናያለን። ቅዱሳት መጻሕፍት “ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ይጠቅማሉ” ሲል የቅዱሳት መጻሕፍትን ሥልጣን ጠቅሷል። ይህ የክርስቶስ ተከታዮች ስለ አዲስ ኪዳን ምን እንደሚያምኑ ለመረዳት ጠቃሚ ክፍል ነው። አሁን ግን 2 ጢሞቴዎስ 3:15 ጳውሎስ ለጢሞቴዎስ የነገረውን አድምጥ:-

> ከሕፃንነትህም ጀምረህ ክርስቶስ ኢየሱስን በማመን፥ መዳን የሚገኝበትን ጥበብ ሊሰጡህ የሚችሉትን ቅዱሳን መጻሕፍትን አውቀሃል። (2 ጢሞቴዎስ 3:15).

በትክክል ለመናገር፣ እዚህ ላይ ጳውሎስ ያሰበው እና ጢሞቴዎስ "ከሕፃንነቱ ጀምሮ" ያወቀው "ቅዱሳት መጻሕፍት" አዲስ ኪዳን ሳይሆኑ ብሉይ ኪዳን ናቸው። ታዲያ ለምንድነው የክርስቶስ ተከታዮች አዲስ ኪዳንን በመንፈስ አነሳሽነት እና ስልጣን ያለው ብለው ሲናገሩ ጳውሎስ ስለ ብሉይ ኪዳን የተናገራቸውን ቃላት ለምን ይማርካሉ?

አዲስ ኪዳን በመንፈስ አነሳሽነት እና ስልጣን ያለው መሆኑን እንድንረዳ የሚያግዙን ሶስት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማረጋገጫዎችን እንመለከታለን። በመጀመሪያ የኢየሱስን የአስራ ሁለት ደቀ መዛሙርት ጥሪ እንመረምራለን። ሁለተኛ የሐዋርያትንና የነቢያትን መሠረት ሚና እንመለከታለን። ሦስተኛ የአዲስ ኪዳን መጻሕፍትን አነሳሽነት እና ሥልጣን እናረጋግጣለን። አስቀድመን የኢየሱስ የአስራ ሁለት ደቀ መዛሙርት ጥሪ እንዴት የአዲስ ኪዳንን መነሳሳት እና ስልጣን እንደሚያረጋግጥ እንመልከት።

አሥራ ሁለቱ ደቀመዛሙርት

ኢየሱስ በእስራኤል ውስጥ የእግዚአብሔርን ዓላማዎች ለመፈጸም የአምላክን ሕዝቦች አዲስ ቀሪዎች ማቋቋም ሲጀምር፣ ልዩ የሆኑ አሥራ ሁለት ደቀ መዛሙርትን ጠራ። ኢየሱስ እነዚህን አሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ከሌሎች እርሱን ከተከተሉት እንደሚለያቸው ወንጌሎች ያስረዳሉ። ይህ ልዩነት ደግሞ ከጊዜ በኋላ ወደ ዓለም የላካቸው ከይሁዳ በቀር እንደ ባለ ሥልጣኑ ሐዋርያት አድርጎላቸዋል።

በዮሐንስ 16፡13 ከኢየሱስ ለአሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርቱ የተናገረውን እነዚህን ቃላት እናነባለን።

> ግን እርሱ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል፤ የሚሰማውን ሁሉ ይናገራል እንጂ ከራሱ አይነግርምና፤ የሚመጣውንም ይነግራችኋል። (ዮሐንስ 16:13).

ይህ ክፍል የሚያመለክተው የኢየሱስ ደቀ መዛሙርት ብዙ መማር ነበረባቸው። ስለዚህ "የእውነት መንፈስ" ይመጣና "ወደ እውነት ሁሉ ይመራቸዋል" "ገና [ስለሚመጣው]" ነገር ማለት ነው። እዚህ ላይ ኢየሱስ የተመረጡትን ደቀ መዛሙርት የሾማቸው የቀሩትን ተከታዮቹን በመንፈስ ቅዱስ እንዲያስተምሩ እንደሆነ እናያለን። ይህ እና መሰል ምንባቦች በአዲስ ኪዳን መነሳሳት ላይ ያለንን እምነት ያረጋግጣሉ።

እንግዲህ ብዙ አዲስ ኪዳንን የጻፈው ሐዋርያው ጳውሎስ፣ ከመጀመሪያዎቹ አሥራ ሁለቱ አንዱ አልነበረም። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ጳውሎስ ባለሥልጣን ሐዋርያ እንደሆነ ግልጽ ነው፣ እና በሐዋርያት ሥራ 1፡21-22 ላይ ለአሥራ ሁለቱ ከተቀመጡት መስፈርቶች ጋር እኩል የሆነ መስፈርት አሟልቷል። ሉቃስ በደማስቆ መንገድ ላይ ጳውሎስ ከክርስቶስ ጋር መገናኘቱን ሦስት ጊዜ የዘገበው አንዱ ምክንያት ነው፡ በመጀመሪያ በሐዋርያት ሥራ 9፡1-19፣ ከዚያም በ22፡6-11፣ እና አንድ ጊዜ በ26፡9-18። እና ገላ 1፡11–2፡10 ጳውሎስ ከክርስቶስ ጋር በአረብ በረሃ ለሦስት ዓመታት እንዳሳለፈ ያስተላልፋል። ይኸው ክፍል በኢየሩሳሌም የነበሩት ሐዋርያት የጳውሎስን ሐዋርያዊ ሥልጣን እንዳረጋገጡ ይዘግባል። ጳውሎስ በ1ኛ ቆሮንቶስ 15፡8-9 እንዳስቀመጠው፣ ኢየሱስ ከ500 ለሚበልጡ አማኞች ከተገለጠ በኋላ፡

> ከሁሉም በኋላ እንደ ጭንጋፍ ለምሆን ለእኔ ደግሞ ታየኝ። እኔ ከሐዋርያት ሁሉ የማንስ ነኝና፥ የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን ስላሳደድሁ ሐዋርያ ተብዬ ልጠራ የማይገባኝ፤ (1 ቆሮንቶስ 15:8-9).

ጳውሎስ እንደ ሐዋርያ ራሱን "ጭንጋፍ" እና "ከሐዋርያት ሁሉ የማንስ" ሲል ጠርቶታል። ኢየሱስ በምድራዊ አገልግሎቱ ወቅት አብሮት ያልነበረው ብቸኛው ሥልጣን ያለው ሐዋርያ ነው። ጳውሎስ ግን የኢየሱስን ትንሣኤ የመሰከረ ሲሆን በኢየሩሳሌም በነበሩት የመጀመሪያዎቹ ሐዋርያትም ተቀባይነት አግኝቷል።

ከኢየሱስ የአሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ጥሪ ጋር የተያያዙትን ማረጋገጫዎች በአእምሯችን ይዘን፣ የክርስቶስን የመጀመሪያው ክፍለ ዘመን ሐዋርያት እና ነቢያት መነሳሻ እና የመሠረታዊ ሥልጣንንም መጥቀስ አለብን።

ሐዋርያትና ነቢያት

ጳውሎስ በኤፌሶን 3፡4-5 ላይ እርሱን ብቻ ሳይሆን ሁሉም የክርስቶስ ሐዋርያትና ነቢያት የእግዚአብሔር ልዩ መገለጥ ተቀባዮች መሆናቸውን የሚገልጽበትን መንገድ አድምጡ።

> ይህንም ስታነቡ የክርስቶስን ምሥጢር እንዴት እንደማስተውል ልትመለከቱ ትችላላችሁ፤ ይህም፥ አሕዛብ አብረው እንዲወርሱ፥ በአንድ አካልም አብረው እንዲሆኑ፥ በወንጌልም መስበክ በክርስቶስ ኢየሱስ በሆነ የተስፋ ቃል አብረው እንዲካፈሉ፥ ለቅዱሳን ሐዋርያትና ለነቢያት በመንፈስ አሁን እንደ ተገለጠ በሌሎቹ ትውልዶች ዘንድ ለሰው ልጆች አልታወቀም። (ኤፌሶን 3:4-5).

እዚህ ላይ ጳውሎስ "በመንፈስ ለእግዚአብሔር ቅዱሳን ሐዋርያትና ነቢያት" እስኪገለጥ ድረስ በሚስጥር ወይም "ምሥጢር" የነበሩትን ልዩ የክርስቲያናዊ ትምህርቶችን ጠቅሷል። እንግዲያውስ በኤፌሶን 2፡20-21 ጳውሎስ የመጀመሪያውን ክፍለ ዘመን ሐዋርያትና ነቢያትን በዚህ መንገድ መናገሩ አያስደንቅም።

> በሐዋርያትና በነቢያት መሠረት ላይ ታንጻችኋል፥ የማዕዘኑም ራስ ድንጋይ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው፤ በእርሱም ሕንጻ ሁሉ እየተጋጠመ በጌታ ቅዱስ ቤተ መቅደስ እንዲሆን ያድጋል፤ (ኤፌሶን 2:20-21).

ይህ ክፍል እንደሚነግረን እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያንን "በጌታ የተቀደሰ ቤተ መቅደስ" እያሠራት ነው፣ ክርስቶስ ኢየሱስ ደግሞ "የማዕዘን ራስ ድንጋይ" ነው። ነገር ግን ጳውሎስ "ሐዋርያትንና ነቢያትን" የቤተ ክርስቲያን "መሠረት" አካል መሆናቸውንም ልብ በል። ይህ የሚያመለክተው እግዚአብሔር የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን የመሠረተው በሐዋርያትና በነቢያት አስተምህሮ መሠረት ነው። በቀደመው ጥቅሳችን እንዳየነው፣ ሐዋሪያዊ እና ትንቢታዊ ትምህርቶቹ በመንፈስ ቅዱስ ተነሳሽነት ስለነበሩ ሥልጣን ያላቸው ነበሩ።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ አሥራ ሁለቱ የኢየሱስ ደቀ መዛሙርትና ከክርስቶስ ሐዋርያትና ነቢያት የመሠረት ሥልጣን በተጨማሪ፣ ሐዋርያት ራሳቸው የአዲስ ኪዳን መጻሕፍትን ከብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት ጋር እኩል አድርገው እንደቆጠሩት ልብ ልንል ይገባል። ይህ አመለካከት በአዲስ ኪዳን ውስጥ በበርካታ ቦታዎች ላይ ይታያል ነገር ግን ሁለት ምሳሌዎችን ብቻ እንመለከታለን።

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት

ለመጀመር፣ በ1ኛ ጢሞቴዎስ 5፡18፣ ጳውሎስ እንዲህ ሲል ጽፏል።

> መጽሐፍ። የሚያበራየውን በሬ አፉን አትሰር፥ ደግሞ። ለሠራተኛ ደመወዙ ይገባዋል ይላልና። (1 ጢሞቴዎስ 5:18).

ይህ ጥቅስ መጀመሪያ ላይ ለእኛ እንግዳ ሊመስለን ይችላል፣ነገር ግን ለውይይታችን ጠቃሚ ነው ምክንያቱም ጳውሎስ የጀመረው "መጽሐፍ» ይላልና። ከዚያም ሁለት የተለያዩ ምንባቦችን ጠቅሷል. "የበሬውን አፉን አትሰር" የሚለው የመጀመሪያው ጥቅስ በብሉይ ኪዳን ዘዳግም 25፡4 ላይ ነው። ሁለተኛው ጥቅስ ግን "ለሠራተኛ ደመወዙ ይገባዋል" የሚለው በአዲስ ኪዳን ከሉቃስ 10፡7 ነው። ይህ በብሉይ እና በአዲስ ኪዳን ሥልጣን መካከል ያለው

ትስስር ሐዋርያው ጳውሎስ የክርስቶስን ሐዋርያትና ነቢያት የጻፏቸውን ጽሑፎች ከብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት ጋር እኩል አድርጎ እንደተመለከተ ያሳያል።

ሐዋርያው ጴጥሮስ እንዲህ ሲል በ2ኛ ጴጥሮስ 3፡15-16 ላይ ተመሳሳይ ነገር እናያለን።

> የጌታችንም ትዕግሥት መዳናችሁ እንደ ሆነ ቍጠሩ። እንዲህም የተወደደው ወንድማችን ጳውሎስ ደግሞ እንደ ተሰጠው ጥበብ መጠን ጻፈላችሁ፥ በመልእክቱም ሁሉ ደግሞ እንደ ነገረ ስለዚህ ነገር ተናገረ። በእነዚያ ዘንድ ለማስተዋል የሚያስቸግር ነገር አለ፥ ያልተማሩትና የማይጸኑትም ሰዎች ሌሎችን መጻሕፍት እንደሚያጣምሙ እነዚህን ደግሞ ለገዛ ጥፋታቸው ያጣምማሉ። (2 ጴጥሮስ 3:15-16).

በዚህ ክፍል ውስጥ፣ ጴጥሮስ "እግዚአብሔር በሰጠው ጥበብ" እንደጻፈ ተናግሯል። በሌላ አነጋገር፣ የጳውሎስ መጻሕፍት የእግዚአብሔርን ሥልጣን የያዙ ናቸው። ይሁን እንጂ ጴጥሮስ የክርስትናን እምነት የሚቃወሙ ሰዎች የጳውሎስን መልእክት "ሌሎች ቅዱሳን ጽሑፎች እንዳደረጉት" እንዳጣመሙ እንዴት እንደተናገረ ልብ በሉ። በጴጥሮስ መልእክቶች በትልቁ አውድ ውስጥ፣ "ሌሎች ቅዱሳት መጻሕፍት" የብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት ናቸው። ስለዚህ እዚህ ላይ ጴጥሮስ የአዲስ ኪዳንን ጽሑፎች ከብሉይ ኪዳን ጋር ተመሳሳይ መነሳሻ እና ሥልጣን እንዳለው አድርጎ እንደወሰደው እንመለከታለን።

መጽሐፍ ቅዱስ አዲስ ኪዳን የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት እና ለቤተክርስቲያን የሰጠው የሥልጣን ቃል መሆኑን ያረጋግጣል። ኢየሱስ ራሱ መንፈስ ሐዋርያቱን እንደሚያስተምር ቃል ገብቷል። ሐዋርያቱንም ነቢያቱንም የቤተ ክርስቲያን መሠረታውያን ባለ ሥልጣናት አድርጎ አቋቁሟል። በተጨማሪም የእግዚአብሔር ሰዎች የብሉይ ኪዳንን ቅዱሳት መጻሕፍት በእግዚአብሔር መንፈስ ምሪት እንደተጻፈ እና ሥልጣን ያለው የእግዚአብሔር ቃል እንደተቀበሉ፣ ቤተ ክርስቲያንም የተጠራችው የክርስቶስን ሐዋርያትና ነቢያት ጽሑፎች በመንፈስ አነሳሽነት እና ባለሥልጣን እንድትቀበል ነው።

በአዲስ ኪዳን አነሳሽነት እና ሥልጣን ላይ ያለን እምነት በብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ማረጋገጫዎች እንዴት እንደተደገፈ ከተመለከትን፣ አሁን በእነዚህ ቃላት ምን ለማለት እንደፈለግን አንዳንድ ማብራሪያዎችን ማቅረብ አለብን።

ማብራሪያዎች

ክርስቲያኖች ብዙውን ጊዜ ወደ አዲስ ኪዳን ሲመጣ "የመንፈስ አነሳሽነት" እና "ሥልጣን" የሚሉትን ቃላት በተሳሳተ መንገድ ይገነዘባሉ። ስለዚህ እነዚህ ጽንሰ-ሐሳቦች እውነት መሆናቸውን ማረጋገጥ አስፈላጊ ቢሆንም፣ በትክክል እንደምንረዳቸውም እርግጠኛ መሆን አለብን።

ለእነዚህ ሁለት የአዲስ ኪዳን ባህሪያት ማብራሪያዎችን ለየብቻ እንመለከታለን። በመጀመሪያ በአዲስ ኪዳን መነሳሳት ምን ለማለት እንደፈለግን እናብራራለን፣ ከዚያም የአዲስ ኪዳንን ስልጣን እንመለከታለን። በመጀመሪያ የአዲስ ኪዳንን የመንፈስ መነሳሳት እንመርምር።

የመንፈስ መነሳሳት

በታሪክ ዘመናት ሁሉ የክርስቶስ ተከታዮች ነን የሚሉ ሰዎች አዲስ ኪዳን በእግዚአብሔር መንፈስ አነሳሽነት ወይም "የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት" ማለት ምን ማለት እንደሆነ የተለያየ ግንዛቤ ነበራቸው። እነዚህን አመለካከቶች በተከታታይ ወይም በአንደ መስመር ላይ እንደወደቁ ማሰብ ይረዳል።

በአንደኛው ጽንፍ፣ አንዳንድ የሃይማኖት ምሁራን ስለ መንፈስ አነሳሽነት የፍቅር አመለካከት አላቸው። ዓለማዊ ገጣሚዎች ወይም ሙዚቀኞች ለመጻፍ በተነሳሱበት መንገድ መንፈስ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጸሐፊዎችን አነሳስቷቸዋል ብለው ያምናሉ። በውጤቱም አዲስ ኪዳን የሰውን ደራሲያን ግላዊ ነጸብራቆች እና አስተያየቶችን ብቻ ያቀፈ ነው ብለው ያስባሉ። እነዚህ ጸሃፊዎች ጥበበኞች ሊሆኑ እንደሚችሉ እና ሊጠቅመን የሚችል መረጃ አግኝተው ሊሆን እንደሚችል አምነዋል። ነገር ግን አዲስ ኪዳን እግዚአብሔር እንድናምን፣ እንዲሰማን እና እንድናደርግ የሚፈልገውን ሙሉ በሙሉ አስተማማኝ መዝገብ መሆኑን ይክዳሉ።

በተቃራኒው ጫፍ ላይ ሌሎች የስነ-መለኮት ሊቃውንት ሜካኒካዊ መነሳሳት ተብሎ ሊጠራ የሚችለውን ያምናሉ:: በዚህ አተያይ መሠረት፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጸሐፊዎች ቅዱሳት መጻሕፍትን ሲጽፉ በአንፃራዊ ሁኔታ ስሜታዊ ነበሩ። መንፈስ ቅዱስ በመሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስን ይመራዋል፣ እናም ሰብዓዊ ጸሐፊዎች እርሱ የተናገረውን በድፍረት መዝግበውታል። ይህ አመለካከት የአዲስ ኪዳንን እውነት እና ስልጣን የሚያረጋግጥ ነው፣ ነገር ግን የእርሱ ጸሐፊዎች የአጻጻፍ ሂደት አስፈላጊ አካል መሆናቸውን ይክዳል።

በመጨረሻም፣ አብዛኞቹ ወንጌላውያን ክርስቲያኖች ኦርጋኒክ መነሳሳት ተብሎ በሚጠራው ነገር ያምናሉ። ይህ አገላለጽ የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን መንፈስ ሥራ እና የቅዱሳት መጻሕፍት ጸሐፊዎችን ሥራ መለየት እንደማይቻል ነው። በዚህ አተያይ መንፈስ ቅዱስ የሰውን ደራሲዎች እንዲጽፉ እና እንዲቆጣጠሩ እና ቃላቶቻቸውን እንዲመሩ አነሳስቷቸዋል። በዚህም ምክንያት የቅዱሳት መጻሕፍት ቃል የእግዚአብሔር ቃል ነው። በተመሳሳይ ጊዜ፣ መንፈስ ቅዱስ ጽሑፎቻቸውን በሚመራበት ጊዜ የሰዎችን ስብዕና፣ ልምድ፣ አመለካከቶች እና ዓላማዎች ተጠቅሟል። ስለዚህ የቅዱሳት መጻሕፍት ቃላቶችም እንዲሁ የሰው ደራሲዎቹ ቃላት ናቸው። ይህ ሦስተኛው አመለካከት ቅዱሳት መጻሕፍት ስለ መንፈስ አነሳሽነት ምንነት የሰጡትን ምስክርነት በተሻለ ሁኔታ ያንጸባርቃል፡፡

የመንፈስ ምሪት መነሳሳት ዐይነቶች

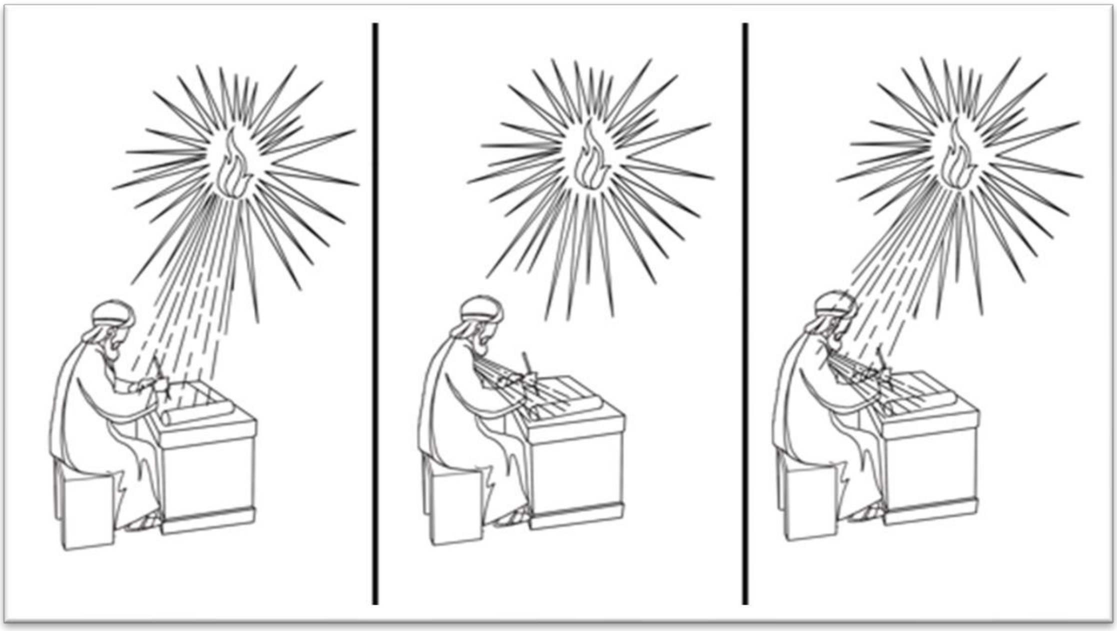

ሜካኒካዊ መነሳሳት (እግዚአብሔር አጻፋቸው)

ሮማንቲክ (እግዚአብሔር ሐሳብ ሰጣቸው)

ኦርጋኒክ (እግዚአብሔር ተጠቀመባቸው)

አሁን፣ "በኦርጋኒክ አነሳሽነት" የምንለው በእውነቱ ቅዱሳት መጻሕፍት ከሰማይ ወደ እጃችን

አልተጣሉም ወይም ጸሃፊዎቹ አንዳንድ አውቶሜትሶች አልነበሩም… ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ እነርሱን እንደመራቸው ሰዎች ጽፈዋል። ይህን ስንል ግን የእግዚአብሔር መልእክት ቢሆንም፣ በእውነተኛ ሁኔታዎች ውስጥ ባሉ ትክክለኛ ሰዎች አማካይነት ነው። አሁን ሰዎች ስለዚህ ጉዳይ ትንሽ ሊጨነቁ ይችላሉ፡፡ ምናልባት በእግዚአብሔር እና በሰው መካከል የበለጠ ቀጥተኛ ግንኙነት ይፈልጋሉ። እውነታው ግን ያ ማወቃችን የበለጠ ይጠቅመናል ምክንያቱም ቅዱሳት መጻሕፍትን ሳነብ የእግዚአብሔር መልእክት እንደሆነ አውቃለሁ። እና ለእርሱ ሁለት ተፈጥሮ አለ። የእግዚአብሔር መልእክት ነው ግን የእኔን ልምድ የሚረዳ፣ ስብዕናቸው ከእኔ ጋር የሚመሳሰል ፣ እንደ እኔ ተመሳሳይ ነገር የሚያጋጥመው በሰው ልጅ በኩል ነበር ጽሑፉ የመጣው፡፡ እናም እንደ እውነቱ ከሆነ፣ ያለን ነገር የሰውን ልጅ ልምድ ሙሉ በሙሉ የሚረዳ በመንፈስ ምሪት የተጻፈ መጽሐፍ ነው። በቀጥታ እግዚአብሔር አላጻፈም፡፡ ከሰዎች ልምድ ትግል ጋር ምንም ግንኙነት የሌለው አንዳንድ መልእክት አይደለም:: እና ስለዚህ "ኦርጋኒክ መነሳሳት" ስንል፣ ያ ማለታችን ነው፣ በእውነተኛ ስብዕናዎች፣ በእውነተኛ ሁኔታዎች ውስጥ ነው የተጻፈው ማለታችን ነው። እና ስለዚህ ሲጽፉ፣ የእግዚአብሔርን መልእክት እየጻፉ ነው፣ ነገር ግን በህይወት እውቀት እና ልምድ የኖሩትን አስፍረዋል፡፡

— **ቄስ ሪክ ሮዴሄቨር**

ለምሳሌ፣ ሐዋርያው ጴጥሮስ በ2ኛ ጴጥሮስ 3፡15-16 የጻፈውን እንደገና አድምጡ፡-

የጌታችንም ትዕግሥት መዳናችሁ እንደ ሆነ ቍጠሩ። እንዲህም የተወደደው ወንድማችን ጳውሎስ ደግሞ እንደ ተሰጠው ጥበብ መጠን ጻፈላችሁ፥ በመልእክቱም ሁሉ ደግሞ እንደ ነገረ ስለዚህ ነገር ተናገረ። በእነዚያ ዘንድ ለማስተዋል የሚያስቸግር ነገር አለ፥ ያልተማሩትና የማይጸኑትም ሰዎች ሌሎችን መጻሕፍት እንደሚያጣምሙ እነዚህን ደግሞ ለገዛ ጥፋታቸው ያጣምማሉ። (2 ጴጥሮስ 3፡15-16).

ቀደም ሲል እንደገለጽነው፣ ጴጥሮስ የጳውሎስን ደብዳቤዎች የእግዚአብሔር መንፈስ አነሳስቷቸዋል ብሎ ተናግሯል። ነገር ግን ጴጥሮስ ይህ መነሳሳት ኦርጋኒክ መሆኑን እንዴት እንዳሳየ ልብ በል። ጴጥሮስ፣ "መልእክቶቹ አንዳንድ ለመረዳት የሚያስቸግሩ ነገሮችን ይዘዋል" ሲል የጳውሎስን ታሪክ፣ ስብዕና እና የአጻጻፍ ስልት አምኗል። ይህ አባባል የጳውሎስን ከፍተኛ ረቢ ትምህርት ያንጸባርቃል። የጳውሎስ ሥነ-መለኮት ውስብስብነት ራሱ ከገሊላ የመጣ ብዙ ያልተማረ ዓሣ አጥማጅ የነበረውን ጴጥሮስን ተገዳደረው።

የጴጥሮስ አመለካከት የአዲስ ኪዳንን ሥነ-መለኮት ስንመለከት ልንከተለው የሚገባን ምሳሌ ይሰጠናል። የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ-መለኮታዊ አመለካከቶች የእግዚአብሔር እስትንፋስ ያለባቸው መሆናቸውን ሁልጊዜ ልብ ልንል ይገባል። እውነት እና እምነት የሚጣልባቸው ከራሱ ከእግዚአብሔር ስለመጡ ነው። ሆኖም የአዲስ ኪዳንን ሥነ-መለኮት በምንመረምርበት ጊዜ ስለሰው ደራሲያን እና ዓላማቸውን ለማወቅ የሚያስፈልገውን ጥረት ማድረጋችን አስፈላጊ ነው።

በእርግጥ፣ የኦርጋኒክ መነሳሳት በጣም ጉልህ አንድምታ ለአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ጥናታችን ምን ማለት እንደሆነ መገንዘብ ነው። በንፁህ የፍቅር ወይም የሜካኒካል አነሳሽነት እይታ ላይ ከተደገፍን፣ የጽሑፉን ስልጣን ችላ እንላለን ወይም የጸሐፊውን አስተዋፅኦ ችላ እንላለን። ነገር ግን ኦርጋኒክ መነሳሳት የአዲስ ኪዳንን ሥነ-መለኮት ቢያንስ በሦስት ደረጃዎች እንድንመረምር ያስገድደናል።

ዋናው እና በጣም ግልጽ የሆነ ደረጃ የጽሑፉ እራሱ ነው፡፡ እነዚህ ግልጽ መግለጫዎች ስለ አዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ብዙ ያስተምሩናል።

ከጽሑፉ በታች ባለው ደረጃ፣ ብዙ ስውር፣ ወይም ያልተጻፉ፣ የአዲስ ኪዳን ደራሲያን ሥነ-መለኮታዊ

ኦርጋኒክ መነሳሳት አዲስ ኪዳንን ቢያንስ በሦስት ደረጃዎች እንድንመረምር ያስገድደናል።

ቅድመ-ግምቶችን ለመመርመር ዝግጁ መሆን አለብን። የጸሐፊዎቹን ዳራ እና ሥነ-መለኮታዊ እምነት ማጥናት አለብን። እንዲሁም አስተዳደጋቸውና እምነታቸው በጻፉት ነገር ላይ ተጽዕኖ እንዳሳደረ ለማወቅ የተቻለንን ሁሉ ማድረግ አለብን።

በሦስተኛ ደረጃ፣ ከጽሑፉ በላይ፣ የጸሐፊዎቹን ስውር ዓላማም ማሰላሰል አለብን። በሌላ አነጋገር፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ደራሲዎች ለተደራሲያኖቻቸው ምን አስበዋል? አንዳንድ ጊዜ፣ የአዲስ ኪዳን ደራሲዎች በተደራሲያኖቻቸው ላይ እንዲኖራቸው በሚጠብቁት ተጽዕኖዎች ላይ ዝርዝር ነገር ነበራቸው። ነገር ግን ብዙ ጊዜ፣ ተደራሲያኖቻቸው የጽሑፎቻቸውን አንድምታ እንዲገነዘቡ ይጠብቃሉ።

አሁን፣ እርስዎ ሊገምቱት እንደሚችሉት፣ አዲስ ኪዳንን በምንመረምርበት ጊዜ ግልጽ የሆኑ አባባሎችን፣ ሥነ-መለኮታዊ ቅድመ-ግምቶችን እና ስውር ዓላማዎችን መጠበቅ ሁልጊዜ ቀላል አይደለም። ብዙውን ጊዜ ከፍተኛ ጥንቃቄ የተሞላበት ጥናት ይጠይቃል. ነገር ግን የኦርጋኒክ መነሳሳት ተፈጥሮ ሦስቱንም የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ደረጃዎች እንድንመረምር ያደርገናል።

ለአዲስ ኪዳን ኦርጋኒክ መነሳሳት አንዳንድ ማብራሪያዎችን አይተናል። አሁን የአዲስ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት ሥልጣን ምን ማለት እንደሆነ እና ለዚያ ሥልጣን ዛሬ እንዴት ምላሽ መስጠት እንዳለብን ግልጽ እናድርግ።

ሥልጣን

ሁሉም ወንጌላውያን አዲስ ኪዳን በሕይወታችን ላይ ስልጣን እንዳለው በትክክል ያምናሉ። ነገር ግን የዚህን ሥልጣን ምንነት ለመረዳት መጠንቀቅ አለብን። በሚያሳዝን ሁኔታ፣ ጥሩ አሳቢ የሆኑ ብዙ ክርስቲያኖች አዲስ ኪዳን ለእነርሱ በቀጥታ እንዳልተጻፈ ማስታወስ ተስኗቸዋል። በሌላ አነጋገር፣ አዲስ ኪዳን የተጻፈልን ለእኛ ነው፣ ግን በቀጥታ ለእኛ አልተጻፈም። አዲስ ኪዳን ከሺህ አመታት በፊት እንደተጻፈ እና በዚያ ዘመን ለሚኖሩ ሌሎች ሰዎች እንደተሰጠ ሁላችንም እናውቃለን። ነገር ግን ይህ እውነታ ብዙውን ጊዜ ለአዲስ ኪዳን ስልጣን እውቅና በምንሰጥባቸው መንገዶች ላይ ብዙም ተጽእኖ አይኖረውም። ይህ ሁሉ ስለ አዲስ ኪዳን ሥልጣን በጣም ጠቃሚ ነገር ለመናገር ነው፡ የአዲስ ኪዳን ሥነ መለኮት ሙሉ ሥልጣን አለው፤ ነገር ግን በክርስቶስ ተከታዮች ሕይወት ላይ ዛሬ የተዘዋዋሪ ሥልጣን አለው። ይህ እውነታ ደግሞ የአዲስ ኪዳን ፅሁፎች ለመጀመሪያዎቹ ተደራሲያኖቻቸው ምን ማለት እንደሆነ በተቻለ መጠን ለመማር ሁሌም ዝግጁ መሆን አለብን ማለት ነው።

የክርስቶስ ተከታዮች መጀመሪያ አዲስ ኪዳንን ማንበብ ሲጀምሩ በአንፃራዊነት ወደ መሰረታዊ ትምህርቶቹ ይሳባሉ። እንደ "ኢየሱስ ጌታ ነው"፣ "ንስሐ ግቡ ወንጌልንም እመኑ"፣ "እርስ በርሳችሁ ተዋደዱ" እና ሌሎች በርካታ አስፈላጊ ትምህርቶችን ያነባሉ። ስለ አዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ታሪካዊ ሁኔታዎች፣ ስብዕና እና ዓላማዎች ብዙም ማጤን የለባቸውም። ለሁሉም ተግባራዊ ዓላማዎች፣ እነዚህን መሰረታዊ ትምህርቶች በቀላሉ ጊዜ የማይሽራቸው እውነቶች እንደሆኑ አድርገው ሊቆጥሯቸው ይችላሉ። እና ለአዲስ ኪዳን ስልጣን መገዛትን አንድምታ በተመለከተ ብዙም አያስተዋሉም። ነገር ግን ስለ አዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት የበለጠ ስንማር፣ ዛሬ ሥልጣናቸውን በትክክል ለመቀበል የመጀመሪያዎቹን የአዲስ ኪዳን ጽሑፎች መቼቶች በጥንቃቄ መመልከት እንዳለብን ከጊዜ ወደ ጊዜ ይበልጥ ግልጽ ይሆናል። ስለ ደራሲዎቹ አመጣጥ፣ ሁኔታ እና ዓላማ መማር አለብን። ያኔ ብቻ ነው በአግባቡ አዲስ ኪዳን በሕይወታችን ላይ ላለው ስልጣን መገዛት የምንችለው።

> *ከሚነሱት ጥያቄዎች አንዱ፣ ለሌሎች ሰዎች የተጻፈውን አዲስ ኪዳን ለእኛ ሥልጣን እንዳለው እንዴት አድርገን ልንመለከተው እንችላለን? አሁን፣ በመጀመሪያ ደረጃ፣ ፈቃድን የማስገደድ መብት ወይም ኃይል አለው በሚል ስሜት ሥልጣን ያለው ነው። እና በቀኖናዊ ጽሑፎች የመጀመሪያ ተቀባዮች እና በራሳችን መካከል ያለው ግንኙነት ሁለት ናቸው ፣ አገናኞቹ ሁለት ናቸው። በመጀመሪያ ደረጃ ደራሲው የዚህ ጽሑፍ መለኮታዊ ደራሲ ትናንት፣ ዛሬ እና ለዘላለም ያው ነው:: እኛ ደግሞ ልንይዘው የሚገባን እርሱ ነው። ሁለተኛ እንደ ኢየሱስ ክርስቶስ ተከታዮች፣ እኛ የእግዚአብሔር የቃል ኪዳን ሰዎች ነን፣ እና ከዘመናት በፊት ለአንዳንድ አባሎቻችን በተለይ የተነገሩት ነገሮች እኛንም ለማካተት ታስቦ ነበር ምክንያቱም በኢየሱስ ክርስቶስ ጌታችን በኩል በእግዚአብሔር እቅፍ ከእነርሱ ጋር ስለሆንን፡፡*
>
> — *ዶክተር ግሌን ጂ ስኮርጂ*

ምናልባት አንድ ተመሳሳይነት በአእምሮ ውስጥ ያለንን ነገር ግልጽ ለማድረግ ይረዳል፡፡ ከአንድ በላይ ልጆች ያሏቸው ወላጆች በልጆቻቸው ላይ ሙሉ፣ ግን በተዘዋዋሪ መንገድ እንዴት ሥልጣናቸውን እንደሚጠቀሙ ጠንቅቀው ያውቃሉ። እስቲ አስቡት፡፡ አንድ ወላጅ ልጁን ወይም ልጇን በስነምግባር የጎደለው ድርጊት ሲወቅስ እና "ሂድ ተቀመጥና ያደረግከውን አስብ" ሲለው። በእርግጥ እህቱ መጫወት በመቀጠሏ ደስተኛ ነች። ደግሞም ወላጁ አያናግራትም። ነገር ግን እህት ከጥቂት ጊዜ በኋላ ወላጁን ካልታዘዘች፣ ወላጁ "በወንድምሽ ላይ የደረሰውን አላየሽምን?" ሊል ይችላል። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታዎች ውስጥ ወላጆች ሁሉም ልጆቻቸው ከአንድ ልጅ ጋር የነበራቸውን ግንኙነት እንዲማሩ ይጠብቃሉ፡፡ ይህ ተዘዋዋሪ ስልጣን ሁሉም ልጆች እንዴት መመላለስ እንዳለባቸው ያስተምራቸዋል፣ ምንም እንኳን የዲሲፕሊን የመጀመሪያ ተቀባዮች ባይሆኑም።

ኦርጋኒክ መነሳሳት ለዘመናችን የክርስቶስ ተከታዮች ወደ ሙሉ ነገር ግን ቀጥተኛ ያልሆነ የአዲስ ኪዳን ሥልጣን ይመራል ስንል ይህን ማለታችን ነው። የአዲስ ኪዳን ጽሑፎች በቀጥታ ለቀደሙት ተደራሲያን በሙሉ ሥልጣን ተናገሩ። እና ዛሬም በፍጹም ስልጣን እንደሚናገሩ ማስታወስ አለብን። ለታማኝ የክርስቶስ ተከታዮች፣ ለአዲስ ኪዳን ትምህርት መገዛት አለብን የሚለው በጭራሽ ጥያቄ ውስጥ አይገባም። ለሥልጣኑ እንዴት እንገዛለን የሚለው ጥያቄ ብቻ ነው። ስለዚህ ለዚህ ስልጣን እንዴት ምላሽ መስጠት እንዳለብን ለመወሰን አንድ ጽሑፍ የተጻፈበትን የመጀመሪያ ዓላማ እና ሁኔታ መለስ ብለን ለመመልከት ዝግጁ መሆን አለብን።

> ብዙውን ጊዜ ተማሪዎች ስለ አምላክ ቃል ከሚጠይቋቸው ጥያቄዎች መካከል አንዱ፣ ከ2,000 ዓመታት በፊት ለሰዎች የተነገረው መልእክት በእኛ ላይ እንዴት ተግባራዊ ሊሆን ይችላል የሚለው ነው። ይህ የእግዚአብሔር ቃል ለእኛ እንዴት ሊሆን ይችላል? ቁልፉ እዚያ ያለ ይመስለኛል፡፡ እነዚህ ጽሑፎች ለእኛ በቀጥታ የተጻፉ ባይሆኑም፣ በመጨረሻ ለእኛ የእግዚአብሔር ቃል ናቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያለው እያንዳንዱ መጽሐፍ፣ እያንዳንዱ ዘውግ፣ እያንዳንዱ ሁኔታ የሚያመሳስላቸው አንድ ነገር፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያለው እያንዳንዱ መጽሐፍ እግዚአብሔር ማን እንደሆነ የሚገልጽ መሆኑ ነው። ከእርሱ ጋር ያለን ግንኙነት ማን እንደሆንን ያሳያል። እናም እግዚአብሔር በዓለም ውስጥ ለኛ ያለውን አላማ፣ ለእርሱ ምላሽ እንደምንሰጥ እና አንዳችን ለሌላው እንዴት ምላሽ እንደምንሰጥ ይገልፃል። ስለዚህ በመጨረሻ፣ በቅዱሳት መጻሕፍት የምንማረው የእግዚአብሔርን ልብ ነው። የእግዚአብሔርን ተፈጥሮ እና አላማ እንማራለን። በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ለተለያዩ ሰዎች የተጻፈ ቢሆንም፣ የተሰጣቸው ቀጥተኛ ትእዛዛት እኛን በቀጥታ ባይመለከቱንም፣ አሁንም ስለ እግዚአብሔር ተፈጥሮ፣ ስለ እግዚአብሔር ዓላማ፣ ስለ ማንነታችንና እንዴት እንደምናውቅ፣ ከእግዚአብሔር ጋር ባለው ግንኙነት እንዴት መኖር እንዳለብን እንማራለን። ስለዚህ በመጨረሻ፣ እኔ እላለሁ፣ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ልብ እና የእግዚአብሔርን ዓላማ ያስተምረናል፣ ስለዚህ ከእርሱ ጋር ባለን ግንኙነት እና እርስ በርስ ግንኙነት እንዴት እንደምንኖር ይመራናል።
>
> — ዶክተር ማርክ ኤል ስትራውስ

ለምሳሌ፣ በማቴዎስ 19፡21 ላይ፣ ኢየሱስ ለአንድ ሀብታም ወጣት ገዥ ይህን ልዩ መመሪያ ሰጠው:-

> ኢየሱስም። ፍጹም ልትሆን ብትወድ፥ ሂድና ያለህን ሸጠህ ለድሆች ስጥ፥ መዝገብም በሰማያት ታገኛለህ፥ መጥተህም ተከተለኝ አለው። (ማቴዎስ 19:21).

ይህንን ክፍል በሕይወታችን ውስጥ እንዴት እንተገብረው? ሁላችንም በየሁኔታው "ንብረታችንን ሸጠን ለድሆች ልንሰጥ" ነውን? ይህን ጥያቄ በኃላፊነት መንፈስ መመለስ የምንችልበት ብቸኛው መንገድ ይህ ሀብታም ወጣት ገዥ ማን እንደሆነና ኢየሱስ በዚህ መንገድ የተናገረው ለምን እንደሆነ መረዳት ነው።

ይህ ሰው ከኢየሱስ ጋር ያለው የማዕረግ ስም እና መስተጋብር አይሁዳዊ ዝርያ እንደነበረ እና በማህበረሰቡ ውስጥ ጥሩ የገንዘብ ተፅእኖ እንዳለው ያሳያል። በተጨማሪም የአይሁድን ልማዶች ለመጠበቅ በጣም ያስብ ነበር። በምዕራፉ መጀመሪያ ላይ ኢየሱስን "መምህር ሆይ የዘላለምን ሕይወት እንዳገኝ ምን መልካም ነገር ላድርግ?" ኢየሱስም፣ "ትእዛዛትን ጠብቁ" ሲል መለሰ፡ ወጣቱ ይህንን እንዳደረገ በኩራት ተናግሯል። እንግዲያው ኢየሱስ የሰውዬው ዋነኛ ትኩረት የሚመስለውን ነገር ማለትም በዋነኛነት ስለሀብትና ተጽዕኖ ተናግሯል።

ቅዱሳት መጻሕፍት ደጋግመው የሚያሳዩን ንብረት መያዝ በራሱ ክፉ እንዳልሆነ ነው። በክርስቶስ ስር እውነተኛ ደቀመዝሙር ከመሆንም አይከለክለንም። ይሁን እንጂ የኢየሱስ ተከታዮች እንደመሆናችን መጠን አምላክን ለማገልገል ልባችን የራሳችንን ፍላጎት ለመተው ምንጊዜም ዝግጁ መሆን ይኖርበታል።

ሌላው የዚህ ምሳሌ በሐዋርያት ሥራ 5:1-11 ላይ ሐናንያና ሰጲራ ገንዘባቸውን ሁሉ ለቤተ ክርስቲያን እንደሚሰጡ መስለው፣ ነገር ግን አንዳንዶቹን በድብቅ ለራሳቸው ያዙ። ኃጢአቱ ያላቸውን ሁሉ አለመስጠታቸው አልነበረም - ይህን አልተጠየቁም - ይልቁንም የሕዝብን ይሁንታ ለማግኘት ሲሉ ስለ ልግስናቸው መዋሸታቸው ነበር።

ኢየሱስ ለሀብታም ወጣት ገዥ ንብረቱን ስለመሸጥ የሰጠው ምላሽ በገንዘብ ላይ ሳይሆን ሰውዬው ምን መሥዋዕት ማድረግ እንዳለበት በማሰብ ነው። ኢየሱስ ይህ ሰው ሊተወው የማይፈልገውን አንድ ነገር ማለትም ሀብቱን በመናገር የጉዳዩን እምብርት ነካው።

ይህ ምሳሌ ለቅዱሳት መጻሕፍት ሥልጣን መገዛት ከፈለግን የአንድን አንቀጽ ዐውደ-ጽሑፍ እና የመጀመሪያ ዓላማ መመርመር እንዳለብን እንድንገነዘብ ይረዳናል። ኢየሱስ ያዘዘውን እንዴት መጠበቅ እንዳለብን መገምገም የምንችለው ያኔ ብቻ ነው።

> አዲስ ኪዳን, እንደ ብሉይ ኪዳን, ፍልስፍና አይደለም፤ ፍልስፍናዊ አጻጻፍን ያቀፈ አይደለም፣ ምናልባትም በቀላሉ ወደ ተለያዩ ባህሎች ሊጓጓዝ በሚችል መንገድ የተቀናበረ ነው። አዲስ ኪዳን የተወሰነ ነው፣ ታሪካዊ ነው። ለዚህ ምክንያቱ በጣም ግልጽ ነው፡፡ እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳንም ሆነ በአዲስ ኪዳን ራሱን የገለጠ ሲሆን እግዚአብሔር ራሱን ሲገልጥ ለተወሰኑ ሰዎች ራሱን ገልጧል። እርሱ በጥቅሉ እራሱን አይገልጥም ፣ በአጠቃለይ መልኩ የገለጠ ቢሆንም ለማንም አይጠቅመም ምክንያቱም የተዳፈነ ስለሆነ፡፡ ስለዚህ እግዚአብሔር ራሱን ለአብርሃም፣ ለይስሐቅ፣ ለያዕቆብ፣ ለሙሴ፣ ለዳዊት፣ ለኢሳይያስ፣ ለኤርምያስ ከዚያም በኢየሱስ፣ ለደቀ መዛሙርቱ፣ ለጴጥሮስ፣ ለጳውሎስ ገለጠ። እና ስለዚህ በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ የተወሰኑ ሰዎች አሉን። እና ይህ አስፈላጊ ነው፣ እግዚአብሔር ፈጣሪ ነው ፍጥረትም በጊዜና በቦታ አለ፤ ስለዚህም እግዚአብሔር ራሱን ሲገልጥ በጊዜና በቦታ ራሱን መግለጥ ያስፈልገዋል።
>
> — ዶክተር ኢካሃርድ ጄ. ስክናቤል

እስካሁን በትምህርታችን "የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮትን ለምን እናጠናለን?" የአዲስ ኪዳን መነሳሳት እና ስልጣን ስለ አዲስ ኪዳን መጽሐፍ ጥንታዊ ታሪካዊ መቼት የምንችለውን ያህል እንድንማር እንደሚፈልግ አይተናል። አሁን በእኛ ዘመን እና በአዲስ ኪዳን ቀናት መካከል ያለውን ቀጣይነት እና ቀጣይነት ማጣት ለመፍታት ዝግጁ ነን።

ቀጣይነትና ቀጣይነት ማጣት

ከ500 ዓመታት በፊት የተጻፈ መጽሐፍ አንስተህ አስብ። ቋንቋው ዛሬ ከምትናገረው በተወሰነ መልኩ የተለየ ይሆናል። ፅንሰ-ሀሳቦቹ ትንሽ እንግዳ በሚመስሉ መንገዶች ይብራራሉ። በመጽሐፉ ውስጥ የተጠቀሱት ወንች እና ልማዶች ያረጁ ይመስላሉ ። ግን በተመሳሳይ ጊዜ፣ በእርሱ ላይ ከሠራህ፣ መጽሐፉ ዛሬ ከሕይወትህ ጋር እንዴት እንደሚዛመድ ልታይ ትችላለህ። ከረጅም ጊዜ በፊት የተጻፈ መጽሐፍ እንኳን ከምትኖርበት ዓለም ፈጽሞ የተለየ አይሆንም። አንተ ትንሽ ትርጉም ሊሰጥህ የማይችል በጣም ባዕድ አይሆንም። የተወሰነ ጥረት ሊጠይቅ ይችላል፣ ግን ውሎ አድሮ ይህ ጥንታዊ መጽሐፍ የሚናገረውን አብዛኛውን መረዳት ትችላለህ።

ከአዲስ ኪዳን ጋር ስንገናኝ የሚያጋጥመን ይህ ነው። የተጻፈው ከ2,000 ዓመታት በፊት ነው። በዚህም ምክንያት ቋንቋው፣ ፅንሰ-ሀሳቡ፣ ልማዱና ባህሉ በዘመናዊው ዓለም ከምንሰማው የተለየ ነው። ነገር ግን በተመሳሳይ ጊዜ፣ ለእነዚህ ጉዳዮች ራሳችንን ከሰጠን አዲስ ኪዳን አሁንም ከዓለማችን ጋር በብዙ መንገድ እንደሚገናኝ እንመለከታለን።

> መጽሐፍ ቅዱስ ከ 2,000 ዓመታት በፊት መጻፉ ተገቢ እና ጠቃሚ ነው ምክንያቱም መጽሐፉ በአንድ ባህል ውስጥ የተጻፈ ነው፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር ቃል መሆኑ ዛሬ ለእኛ ጠቃሚ ያደርገዋል፡፡ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለእኛ ባለው ጸጋና ምሕረት ሊናገር ስለመረጠ ነው። ዕብራውያንም የእግዚአብሔር ቃል ከሁለት አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሳለ ነው ይለናል። እና በእውነቱ ፣ ያ ቃል እንደ ትናንሽ የቀዶ ጥገና ቢላዋ ነው። ስለዚህም የእግዚአብሔር ቃል ልባችንን ይከፍታል እንዲሁም በእንደ ባለሥልጣን በላያችን ይቆማል፣ ይገዛናል፣ ከእኛም የሚፈልገው ነገር አለው፤ ልንታዘዝ የሚገባንን ትእዛዛት ይሰጠናል፤ መታዘዝ ብቻ ሳይሆን እንድንወደውም ይነግረናል። በእውነቱ እርሱን መውደድ እና ለማስታወስም ማንበብን አስፈላጊ መሆኑን ይነግረናል፡፡ አሁን ለእኛ አስፈላጊ ነው ምክንያቱም የእግዚአብሔር ቃል ነው።

— ዶክተር ጄሰን አክስ

በራሳችን እና በአዲስ ኪዳን መካከል ባለው ቀጣይነት እና ከፍተት ላይ እንዴት ጥንቃቄ የተሞላበት ጥናት እንደሚረዳን ለማየት፣ በሦስት ዋና ዋና ጉዳዮች ላይ እናተኩራለን፡ የዘመናት ታሳቢዎች፣ ባህላዊ እሳቤዎች እና የግል አስተያየቶች ናቸው። እነዚህ ሦስቱ ጉዳዮች እርስ በርሳቸው የተያያዙ ናቸው፣ ግን አሁንም እነርሱን በተናጥል ማስተናገድ ጠቃሚ ነው። አስቀድመን አንዳንድ ጠቃሚ የዘመናት ታሳቢዎችን እንመልከት።

የዘመናት ታሳቢዎች

ስለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ታሪክ ዘመን ስንናገር በመለኮታዊ መገለጥ የተቋቋመውን ጊዜ እናስታውሳለን ይህም ከሌሎች ወቅቶች የሚለይ ነው። እርግጥ ነው፣ ታሪክን ለመከፋፈል ብዙ መንገዶች አሉ፣ እና የትኛውም ጊዜ ከእርሱ በፊት እና በኋላ ካለው ጋር ፈጽሞ የተለየ አይደለም። ሆኖም፣ አብዛኛውን ጊዜ የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪክ በአዲስ ኪዳን ዘመን እና በብሉይ ኪዳን ዘመን እንከፋፍለዋለን። የአዲስ ኪዳንን ዘመን እንደ አዲስ ኪዳን ጊዜ ለይተናል። ይህ ዘመን የጀመረው በክርስቶስ የመጀመሪያ መምጣት ሲሆን እስከ ምጽአቱ ድረስ ይቀጥላል። አዲሱ የቃል ኪዳን ዘመን መሲሃዊ በመሆኑ ልዩ ነው። ታላቁ የዳዊት ልጅ ኢየሱስ እግዚአብሔርን ወክሎ የነገሰበት ጊዜ ነው።

የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮትን ማጥናት ለምን እንደሚያስፈልግ ለመረዳት፣ የአዲስ ኪዳንን ዘመን አንድ የሚያደርጋቸው የዘመን መለወጫዎችን እንመለከታለን። እና ከዚያ፣ ያሉትን የዘመናት ክፍተቶችን እናስተናግዳለን። አስቀድመን ቀጣይነቱን እንይ።

ቀጣይነቶች

በእኛ ዘመን እና በአዲስ ኪዳን ዘመን መካከል ብዙ የዘመናት ቀጣይነት አለ። እነዚህን ግንኙነቶች የምናይበት ከሁሉ የተሻለው መንገድ በዛሬው ጊዜ ያሉ ክርስቲያኖች የክርስቶስ ተከታዮች በመጀመሪያው መቶ ዘመን ያደርጉት የነበረውን አምላክ እንደሚያገለግሉ መገንዘብ ነው። ባሕላዊ ሥርዓታዊ ሥነ-መለኮት ሊቃውንት እግዚአብሔር የማይለወጥ መሆኑን ቅዱሳት መጻሕፍት እንዴት እንደሚያስተምሩ ይጠቁማሉ። በማይለወጡ ባሕርያቱ፣ በዘላለማዊ እቅዱ እና በቃል ኪዳኑ መሐላ ላይ እንደ ዘኍልቍ 23፡19፣ ኢሳ 46፡10 እና ያዕቆብ 1፡17 ባሉት ምንባቦች ላይ ያተኩራሉ። እኛ ደግሞ ያን የማይለወጥ እግዚአብሔርን ስለምናገለግል፣ በአዲስ ኪዳን እግዚአብሔር ከሕዝቡ የሚጠብቀው እና ዛሬ ከእኛ በሚጠብቀው ነገር ውስጥ ብዙ ተመሳሳይነት እንዲኖር መጠበቅ አለብን። ዕብራውያን 13፡7-8ን አንብብ።

> የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሩአችሁን ዋኖቻችሁን አስቡ፥ የኑሮአቸውንም ፍሬ እየተመለከታችሁ በእምነታቸው ምሰሉአቸው። ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንትና ዛሬ እስከ ለዘላለምም ያው ነው። (ዕብራውያን 13:7-8).

እዚህ ላይ የዕብራውያን ጸሐፊ ተደራሲያኑ "የመሪዎቻቸውን የሕይወት ጎዳና ውጤት አስቡና በእምነታቸው ምሰሉ" በማለት አጥብቆ ተናግሯል። "ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንትና ዛሬ እስከ ለዘላለምም ያው ነው" በማለት እግዚአብሔር የማይለወጥ መሆኑን በማሳሰብ ይህንን ምክር ደግፏል። ተደራሲያኑ በጥንት ጊዜ የመሪዎቻቸውን

እምነት ቢኮርጁ ኢየሱስ የማይለወጥ በመሆኑ በራሳቸው ዘመን ተመሳሳይ ውጤት እንደሚያገኙ እርግጠኞች ሊሆኑ ይችላሉ።

ልክ እንደ መጀመሪያዎቹ የአዲስ ኪዳን ተደራሲያን፣ የምንኖረው ከክርስቶስ ሞት በኋላ የመጨረሻውን የኃጢአት ስርየት ካደረገ በኋላ ነው። ልክ እንደ መጀመሪያው ክፍለ ዘመን አማኞች ከክርስቶስ ጋር በትንሣኤው ተነስተናል። የምንኖረው በብሉይ ኪዳን ከነበረው በላይ የእግዚአብሔር መንፈስ በሚፈስበት ዘመን ላይ ነው። ኢየሱስ ያስተማረውን ሁሉ እስከ ምድር ዳርቻ የማዳረስ ተልዕኮ ያለን የአንድ የክርስቶስ አካል ነን። ከሐዲስ ኪዳን ዘመን የሚለየን ታሪካዊ ርቀት እንዳለ ሆኖ፣ የማይለወጥ ፈጣሪ እነዚህን የዘመን መለወጫዎችን በማቋቋሙ አዲስ ኪዳንን በዘመናችን ተግባራዊ ማድረግ እንችላለን።

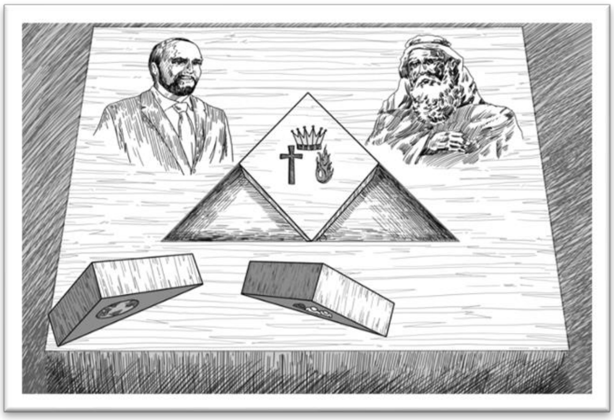

በዛሬው ጊዜ ክርስቲያኖች በመጀመሪያው መቶ ዘመን ከነበሩት የክርስቶስ ተከታዮች ጋር አንድ አምላክን ያገለግላሉ።

እንግዲህ፣ አንዳንድ የዘመናት ታሳቢዎችን እና በዘመናችን እና በአዲስ ኪዳን ጊዜዎች መካከል ያለውን ቀጣይነት ከተመለከትን፣ በአዲስ ኪዳን ዘመን ውስጥ ያሉትን እና በእኛ ዘመን መካከል ያሉትን ክፍተቶች ደግሞ በጥንቃቄ መመልከት ለአዲስ ኪዳን ስነ መለኮት ጥናታችን እንደሚረዳ እንመልከት።

ቀጣይነት አለመኖር/ክፍተቶች

በእርግጠኝነት፣ በአዲስ ኪዳን ቀናት እና በዘመናችን መካከል ያለው የዘመን ክፍተቶች በብሉይ ኪዳን እና በዘመናችን መካከል እንደነበሩት የዘመን ክፍተት ጉልህ አይደሉም። ሆኖም፣ አዲስ ኪዳንን በምናጠናበት ጊዜ ልናስታውሳቸው የሚገቡ አንዳንድ ጉልህ ልዩነቶች አሉ። በኤፌሶን 2:20 ላይ፣ ሐዋርያው ጳውሎስ በጣም አስፈላጊ ከሆኑት የዘመን ክፍተቶች አንዱን ጠቅሷል፡

> በሐዋርያትና በነቢያት መሠረት ላይ ታንጻችኋል፥ የማዕዘኑም ራስ ድንጋይ ክርስቶስ ኢየሱስ ነው፤ (ኤፌሶን 2:20).

እዚህ ላይ፣ ጳውሎስ የሐዋርያትንና የነቢያትን መሠረት፣ ከክርስቶስ ኢየሱስ ጋር፣ እና በታሪክ ዘመናት ሁሉ ያለችው ቤተ ክርስቲያን መካከል ያለውን ልዩነት አሳይቷል።

በዚህ ትምህርት ቀደም ብለን እንደተናገርነው፣ ወደ 2,000 ለሚጠጉ ዓመታት ቤተክርስቲያን ክርስቶስ እና ሐዋርያቱ እና ነቢያቱ በእኛ ላይ ያላቸውን መሠረታዊ ሥልጣን እውቅና ሰጥታለች። ነገር ግን ከአሁን በኋላ በአካል ከእኛ ጋር እንደማይገኙ መገንዘብ አለብን። ይህ እውነታ በአዲስ ኪዳን ዘመን እና ዛሬ በህይወታችን መካከል በርካታ ክፍተቶችን ይፈጥራል።

በመጀመሪያ፣ አዲስ ኪዳን በኢየሱስ እና በሐዋርያቱ እና በነቢያቱ የተፈጸሙትን ተአምራት የሚያረጋግጡ ብዙ ምሳሌዎችን ይዟል። ኢየሱስንና ሐዋርያቱን እንዲህ ዓይነት ተአምራት የመፈጸም ችሎታቸው እንደ ባለ ሥልጣናት እና የቤተ ክርስቲያን መሠረታውያን መሪዎች ለይቷቸዋል። እግዚአብሔር ዛሬ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ከተፈጥሮ በላይ በሆነ መንገድ መስራቱን ቀጥሏል፣ ነገር ግን ተአምራትን የአዳዲስ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችን ሥልጣን የመለያ መንገድ አድርጎ አንወስደውም። ይልቁንም ዛሬ በቤተ ክርስቲያን ያለው ሥልጣን በአዲስ ኪዳን መመዘኛ ይመሰረታል። እናም በዚህ ምክንያት ይህ መመዘኛ በዘመናችን እንዴት እንደሚተገበር በጥንቃቄ ማጥናት አለብን።

ሁለተኛ፣ በአዲስ ኪዳን ዘመን ለኢየሱስ ሐዋርያትና ነቢያት ቀጥተኛ አቤቱታ ማቅረብ ይቻል ነበር። ክርስቲያኖች መመሪያ እንዲሰጣቸውና ለጥያቄዎች መልስ እንዲሰጡ ሐዋርያትንና ነቢያትን ይጠይቁ ነበር። ይህንንም

ለምሳሌ ጳውሎስ በ1ኛ እና በ2ኛ ቆሮንቶስ እና ፊልሞና ባሉ መጽሃፍቶች ውስጥ የክርስቶስ ተከታዮች ላቀረቡት ጥያቄ ምላሽ የተሰጠበትን መንገዶች እንመለከታለን። ከዚህም በላይ፣ በአዲስ ኪዳን ዘመን፣ ቤተ ክርስቲያን አቀፍ ጉዳዮችን በሐዋርያት ሥራ 15 ላይ በኢየሩሳሌም ምክር ቤት እንደተገለጸው በቤተ ክርስቲያን የመሠረት መሪዎች መስተጋብር ሊወሰን ይችላል። ስለዚህ፣ በአዲስ ኪዳን ጥናታችን ላይ መደገፍ እና በዘመናችን እንዴት እንደሚተገበር ማጤን አለብን።

ሦስተኛ፣ የአዲስ ኪዳንን ሥነ መለኮት ስናጠና የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በተለይ ቤተክርስቲያን ምሥረታ ላይ በነበረችበት ጊዜ ጠቃሚ የሆኑ ሥነ-መለኮታዊ አጽንዖቶች ላይ ትኩረት አድርገው ነበር፣ ነገር ግን ያ ዛሬ እኛን ላያሳስበን ይችላል።

አዲስ ኪዳን የተጻፈው የእግዚአብሔር ሕዝብ በብሉይ እና በአዲስ ኪዳን እምነት መካከል በሚሸጋገርበት ጊዜ ነው። በዚህ ምክንያት፣ በአዲስ ኪዳን ውስጥ የተነገሩት አብዛኛዎቹ ጉዳዮች የክርስቶስ ተከታዮች ከብሉይ ኪዳን ልማዶች እና ከአይሁድ ልማዶች ጋር እንዴት ማዛመድ እንዳለባቸው ያወሳሉ። ክርስቲያን ወንዶች መገረዝ ያስፈልጋቸው ነበር? የአይሁድን የአመጋገብ ህጎች ማክበር ነበረባቸው? ከክርስቶስ የመጨረሻ የስርየት ክፍያ በኋላ ክርስቲያኖች በቤተ መቅደሱ ውስጥ የእንስሳት መሥዋዕቶች የሚቀርበውን ቀጣይነት እንዴት ሊገነዘቡ ይገባቸዋል? የአይሁድ ሥርዓቶችና በዓላት በቤተ ክርስቲያን ሕይወት ውስጥ እንዴት ሊካተቱ ቻሉ? እርግጥ ነው፣ አብዛኛዎቹ እነዚህ መሠረታዊ ሥነ-መለኮታዊ ጉዳዮች ከረጅም ጊዜ በፊት ተፈትተዋል ። የአዲሱ ቃል ኪዳን መሠረት ጊዜ ካለቀ በኋላ፣ የክርስቲያን ቤተ ክርስቲያን ወደ ሌሎች ፈተናዎች ተሸጋገረች።

አዲስ ኪዳንን ስናነብ የዘመናት ክፍተቶችን ለማሸነፍ አስቸጋሪ ሊሆን ይችላል። ነገር ግን፣ ዛሬ በእነዚህ ጥንታዊ ሥነ-መለኮታዊ ውዝግቦች ላይ የአዲስ ኪዳንን መልሶች ተግባራዊ ማድረግ ከፈለግን፣ ብዙ ጊዜ ጠንክረን መሥራት እና እነዚህን ጽሑፎች በጥንቃቄ ማጥናት አለብን።

> *አንድ ሰው መጽሐፍ ቅዱስን ሲያነብ ሁልጊዜ በዋናው አውድ ውስጥ ማስቀመጥ አለበት። ያን ስናደርግ አንዳንድ ጊዜ እየታገሉን ያሉ ጉዳዮች ዛሬ ከምንታገላቸው ጉዳዮች በተለየ መልኩ እናስተውላቸውም። ስለዚህ ለምሳሌ፣ በብሉይ ኪዳን፣ ከእስራኤል ጋር የተያያዙት የቃል ኪዳናዊ ጉዳዮች ሁሉ - በብሉይ ኪዳን ሥር መኖር፣ ከዚያም የዚያ ፍጻሜ የሆነው የክርስቶስ መምጣት - ቤተ ክርስቲያን ልታስተናግዳቸው የሚገቡ ዋና ዋና ሥነ-መለኮታዊ ጉዳዮች ናቸው። የአሮጌው ኪዳን ግንኙነት ምን ይፈልጋል? በቤተክርስቲያን ውስጥ እንዴት ይሟላል? በአይሁድ እና በአህዛብ መካከል ያለው ግንኙነት ምንድን ነው? እንዲህ ስንል እንኳ፣ ወደ ቅዱሳት መጻሕፍት በመመለስ፣ በራሱ አገላለጽ፣ በራሱ ዐውደ-ጽሑፍ፣ በቃሉ በመረዳት፣ መጀመሪያ ጥሩ ሥራ መሥራት አለብን፡፡ የራስን አቀራረብ፣ ቃል ኪዳኖች እንዴት እንደሚሠሩ፣ በክርስቶስ እንዴት እንደሚፈጸሙ በመረዳት፣ እና ይህ አሁን በእኛ ላይ እንዴት እንደሚሰራ ማሰብ እንጀምር።*
>
> — *ዶ/ር ስቴፈን ጀ ዌሉም*

በዘመናት ታሳቢዎች ውስጥ ያለውን ቀጣይነት እና ክፍተቶች ከተመለከትን፣ አሁን ጥቂት ባህላዊ ጉዳዮችን ማሰስ አለብን።

ባሕላዊ እሳቤዎች

ስለ ባህል ስንናገር፣ ከጋራ ፅንሰ-ሀሳቦች፣ ባህሪያት እና ስሜቶች የሚመነጩ የሰዎች ማህበረሰቦችን ሥርዓቶች እናስታውሳለን። ባህል እንደ ጥበብ፣ ፋሽን፣ ቴክኖሎጂ፣ የፖለቲካ መዋቅር እና ሌሎች የእለት ተእለት የሰዎች

መስተጋብር ድንጋጌዎችን ይገለጻል። ከአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ጋር ስንገናኝ፣ በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን እና በዘመናችን ለነበሩት እነዚህ ባህላዊ የሕይወት ገጽታዎች ትኩረት መስጠት አለብን።

ለባህላዊ ጉዳዮች ትኩረት በምንሰጥበት ጊዜ፣ ሁለቱንም የባህል ቀጣይነት እና ክፍተቶችንም መመልከት አለብን። አንዳንድ ጊዜ, ይህ ቀላል ስራ አይደለም፡፡ ስለዚህ በጥንቃቄ ለማስላሰል ዝግጁ መሆን አለብን። በመጀመሪያ ከባህል ቀጣይነት ጋር ይህ እንዴት እውነት እንደሆነ እንይ።

ቀጣይነቶች

እያንዳንዱ ባህል የተለየ እንደሆነ ሁላችንም እናውቃለን፣ እና እነዚህ ልዩነቶች ከጊዜ እና ጂኦግራፊያዊ ርቀት ጋር እየጨመሩ ይሄዳሉ። ግን እነዚህን ልዩነቶች በተገነዘብን መጠን እያንዳንዱ የሰው ልጅ ባህል በአንድ ዓለም ውስጥ አለ። ይህ እውነታ በጊዜ እና በጂኦግራፊ ውስጥም ቢሆን ብዙ ባህላዊ ቀጣይነትን ይፈጥራል። በምድር ላይ ያለ ማንኛውም ባህል የሚቀረፀው በሰው ልጅ ተፈጥሮ እና በአካላዊ፣ በተፈጥሮ አካባቢ ነው። እና እነዚህ ምክንያቶች ተመሳሳይ እስከሆኑ ድረስ የባህል ሥርዓቶችም ተመሳሳይ ናቸው፡፡ መክብብ 1፡9 እንዳለው:

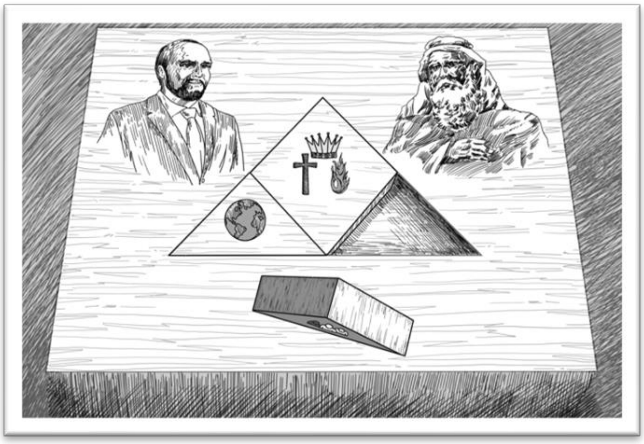

ምንም እንኳን የሰዎች ባህሎች ቢለያዩም, እያንዳንዱ ባህል በአንድ ዓለም ውስጥ አለ.

የሆነው ነገር እርሱ የሚሆን ነው፥ የተደረገውም ነገር እርሱ የሚደረግ ነው፤ ከፀሐይም በታች አዲስ ነገር የለም። (መክበብ 1:9).

ከዚህ አንፃር፣ ወደ ላይ ላዩን ልዩነቶች ስንመለከት፣ በእኛ ዘመን እና በአዲስ ኪዳን ዘመን መካከል ብዙ ተመሳሳይ የባህል ባህሪያትን ማግኘታችን ሊያስደንቀን አይገባም። በአዲስ ኪዳን ዘመን ሰዎች እንደሚያደርጉት አሁንም ልብስ እንለብሳለን፣ በሥነ ጥበብ እንዝናናለን፣ ቤተሰብ አለን፣ መንግሥት እንመሠርታለን እና ወንጀሎችን እንቀጣለን። በዚህ ምክንያት፣ በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን እና በዘመናችን በባህሎች መካከል ያለውን ተመሳሳይነት ለማየት ብዙ ጊዜ ቀላል ነው።

ለምሳሌ በዮሐንስ 4፡6-7 ላይ ኢየሱስ ከአንዲት ሳምራዊት ሴት ጋር ያደረገውን ውይይት የሚያስተዋውቀውን ትዕይንት እንደ ምሳሌ እንውሰድ።

> በዚያም የያዕቆብ ጉድጓድ ነበረ። ኢየሱስም መንገድ ከመሄድ ደክሞ በጉድጓድ አጠገብ እንዲሁ ተቀመጠ፤ ጊዜውም ስድስት ሰዓት ያህል ነበረ።ከሰማርያ አንዲት ሴት ውኃ ልትቀዳ መጣች። ኢየሱስም። ውኃ አጠጪኝ አላት፤ (ዮሐንስ 4:6-7).

ብዙዎቻችን የዚህ ትዕይንት ባህላዊ ገጽታዎች ማብራሪያዎችን ሰምተናል። በኢየሱስ ዘመን የነበሩት አይሁዳውያን ሳምራውያንን “ርኩስ” እንደሆኑ አድርገው ይመለከቱ የነበረ ቢሆንም ከእነርሱ ጋር ለመቀራረብ ፈቃደኛ ባይሆኑም ኢየሱስ ከአንድ ሳምራዊት ሴት ጋር ተገናኝቶ አነጋግሯል።

አሁን፣ እንደ ዘመናዊ አንባቢዎች ስለ ሳምራውያን በአንድም ሆነ በሌላ መንገድ ስሜት የለንም። እና ሰዎች በሚፈጽሙት ሥርዓት ንፁህ ናቸው ወይስ አይደሉም ብለን እንኳን አናስብም። ነገር ግን አሁንም፣ በእኛ ዘመን በዚህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትዕይንት እና በማህበራዊ ጭፍን ጥላቻ መካከል ጉልህ ትይዩዎችን ማየት አስቸጋሪ አይደለም። እንደ አለመታደል ሆኖ በዛሬው ጊዜ ሰዎች በዚህ ረገድ በመጀመሪያው መቶ ዘመን ከነበሩት ሰዎች በጣም የተለዩ አይደሉም።

በአዲስ ኪዳን ዘመን ከሰዎች ጋር በአንድ ዓለም ውስጥ ስለምንኖር፣ ልዩነቶቹ ቢኖሩትም በቀላሉ ከዘመናዊ ባህላዊ ልምዶቻችን ጋር ትይዩ ማድረግ እንችላለን።

ባህላዊ እሳቤዎች በራሳችን እና በአዲስ ኪዳን መካከል ያሉ የባህል ቀጣይነትን እንደሚያካትቱ መገንዘብ ጠቃሚ ቢሆንም፣ የባህል ክፍተት በአዲስ ኪዳን ስነ-መለኮት ግንዛቤ ላይ ያለውን ተጽእኖ ማወቅ አለብን።

ክፍተቶች

> *የቅዱሳት መጻሕፍት መረዳታችን የእግዚአብሔር ቃል እንደሆነ እና የቅዱሳት መጻሕፍት ዋና ጸሐፊ መንፈስ ቅዱስ ነው። እኛ ብዙ ጊዜ ስለ ቅዱሳት መጻሕፍት በእነዚያ ከፍ ባሉ ቃላት እንናገራለን፣ እና አንዳንድ ጊዜ ጥያቄው ይነሳል፣ ደህና፣ ለምን ከቅዱሳት መጻሕፍት በላይ የሆነ ነገር ያስፈልገናል? ባህሉን እና ታሪኩን እና ቋንቋዎቹን ማጥናት ለምን ያስፈልገናል? ቅዱሳት መጻሕፍት ራሳቸው ካሉን እና የእግዚአብሔር ቃል ከሆኑ በቂ አይደሉምን? መንፈስ ቅዱስ የመጨረሻው ደራሲ እንደሆነ እንረዳለን፣ ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ደራሲዎች በኩል ሰርቶ በታሪክ አውድ ውስጥ ቅዱሳት መጻሕፍትን ሰጥቶናል። የሐሳብ እውነቶች ዝርዝር የሆነ ቅዱሳት መጻሕፍት በፊታችን የለንም። በሕግ ላይ፣ አድርግ እና አታድርግ በዝርዝር ውስጥ ሕግ ያለው የሕግ ኮድ መጽሐፍ የሆነ ቅዱሳት መጻሕፍት የለንም። የጥበብ አባባሎች ብቻ የሆኑ ቅዱሳት መጻህፍት የሉንም - እና በሆነ መንገድ እውነትን ከዚህ እንሰበስባለን። ምንም እንኳን እነዚህ ክፍሎች በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ቢሆኑም ቅዱሳት መጻሕፍት የእግዚአብሔር መገለጥ፣ እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ የሠራቸው ድርጊቶች ናቸው። አንዳንድ ጊዜ ስለ ቅዱሳት መጻሕፍት ያለንን ግንዛቤ በታሪክ ውስጥ በሰዎች ደራሲዎች ቃል የመጣ የእግዚአብሔር ቃል ነው ብለን እንደመድማለን። እና ያ "በታሪክ" ውስጥ የሚለው አሳብ ለእኛ በጣም አስፈላጊ ነው። ቅዱሳት መጻሕፍት የተጻፉበትን የባህል አውድ ካልተረዳን፣ ቋንቋውን ካልተረዳን ቅዱሳት መጻሕፍትን በቀላሉ በተሳሳተ መንገድ ልንረዳቸው እንችላለን፡፡*
>
> — ዶክተር ኤድዋርድ ኤም ኬአዚሪያን

እንደ እውነቱ ከሆነ፣ በእኛ ዘመን እና በአዲስ ኪዳን ዘመን ያሉት ብዙዎቹ ባህላዊ አመለካከቶች በጣም የተለያዩ ናቸው። የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮት ለመተርጎም እና ተግባራዊ ለማድረግ የሚያቀርቡትን እንቅፋት ለማስወገድ በጣም ጠንክረን መሥራት አለብን።

የዚህ ዓይነቱ የባህል ክፍተት በጣም ግልጽ ከሆኑት ምሳሌዎች አንዱ አዲስ ኪዳንን ለመጻፍ ያገለገለው ቋንቋ ነው። በአሁኑ ጊዜ በአንጻራዊ ሁኔታ ጥቂት የክርስቶስ ተከታዮች አዲስ ኪዳንን በመጀመሪያው ግሪክ ማንበብ ይችላሉ።

ከዚህ ውጪ፣ የአንደኛው ክፍለ ዘመን ሥነ-ጽሑፋዊ ስምምነቶችን እና የብሉይ ኪዳን የዕብራይስጥ እና የግሪክ ቅጂዎች በአዲስ ኪዳን ደራሲዎች የተጠቀሙባቸውን ተጽዕኖ ማጤን አለብን። በጊዜው የነበረውን ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ሰፊ ማህበራዊ ልምምዶችን ካለማወቅ መውጣት አለብን። ለእነዚህ ተግባራት ራሳችንን ስንሰጥ ብቻ ነው በአዲስ ኪዳን እና በዘመናችን መካከል ያሉትን በርካታ የባህል ክፍተቶችን መቋቋም የምንችለው።

> በለንደን አንድ አስደናቂ አባባል አለ። “ክፍተቱን አስተውል” ይባላል። ከመሬት በታች ያለውን የምድር ውስጥ ባቡር ለቀው ወደ መድረኩ ስትወጡ እና በመካከላቸው ክፍተት እንዳለ እና በየጊዜው የሚሰጠው ይህ ማስጠንቀቂያ አለ "ክፍተቱን አስቡበት ክፍተቱን አስቡ" የሚለውን ሰምታችኋል። አዲስ ኪዳንን ስንተረጉምና ስናስተምርና ስንሰብክ የሐዲስ ኪዳንን ባህላዊ አውድ የመረዳት አስፈላጊነት ለምን "ክፍተቱን ማጤን" እንደሚያስፈልገን ልናጤነው የሚገባ ጠቃሚ

ሐሳብ ነው። ያኔ እና አሁን መካከል ክፍተት አለ። በተጠቀመበት ቋንቋ ላይ ክፍተት አለ። ማህበራዊ ማንነቶች እንዴት እንደተፈጠሩ ክፍተት አለ። ዝምድና እንዴት እንደተረዱ ክፍተት አለ። ከዛሬ 2,000 ዓመታት በፊት በሁሉም የሕይወት ዘርፎች እና ዛሬ ላይ ክፍተት አለ። ክፍተቱን ካላስቸገረን ደግሞ በራሳችን ባህል፣ በራሳችን የነገሮችን ግንዛቤ ክፍተት መሙላታችን አይቀሬ ነው። ጽሑፉ አሁን በሕይወታችን ላይ እንዴት እንደሚሠራ ለማየት ጽሑፉን ከመስማት ይልቅ ተቃራኒውን እናደርጋለን። ሕይወታችንን ጽሑፉን የምንረዳበት መንገድ እናደርጋለን። ጽሑፉ እኛን እንዲያናግረን ከመፍፍድ ይልቅ እኛ የምንፈልገውን ወደ ጹሑፉ እንጨምራለን፡፡ እናም፣ አንዳንድ ነገሮችን እናጣለን… ዋናው መልእክት በመንፈስ አነሳሽነት እንደተጻፈ ካመንን ክፍተቱን ለማሰብ ጥረት ማድረግ የምንፈልገው የእግዚአብሔርን ቃል ለማዳመጥ እንድንችል እንጂ የራሳችንን ማህበረሰብ ግምት ውስጥ ለማስገባት አይደለም።

— ዶክተር ማርክ ኤ ጀኒንዝ

የእነዚህን ጊዜ እና ባህላዊ እሳቤዎች ቀጣይነት እና ክፍተት በአእምሯችን ይዘን፣ የግል እሳቤዎች የአዲስ ኪዳንን ሥነ-መለኮት በጥንቃቄ ለማጥናት ለምን እንደሚያስፈልገን እንመልከት።

የግል እሳቤዎች

ሰዎች በትክክል አንድ አይነት እንዳልሆኑ ሁላችንም ከጋራ ልምድ እናውቃለን። በአንድ ባህል ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች እንኳን የተለያዩ ናቸው፡፡ ብዙ ጊዜ፣ ከሩቅ ቦታ የመጡ ሰዎችን ስናገኝ ወይም ስላለፉት ሰዎች ስናነብ፣ የስነ-ልቦና፣ የስሜታዊ እና የመንፈሳዊ ልዩነቶች ከፍተኛ ሊሆኑ እንደሚችሉ እንገነዘባለን። ሁላችንም የተለያዩ ልምዶች፣ ጥንካሬዎች፣ ፍርሃቶች፣ ተሰጥኦዎች፣ መንፈሳዊ ዝንባሌዎች አሉን፡፡ በሰዎች መካከል ያለው ልዩነት በጣም ረጅም ነው፡፡ ስለዚህ የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮት ስናጠና በዘመናችን እና በአዲስ ኪዳን ዘመን በሰዎች መካከል ያለውን መመሳሰል እና ልዩነት ተገቢውን ትኩረት መስጠት አለብን።

ከቀደምት ውይይቶቻችን ጋር በተመሳሳይ መልኩ የግል ጉዳዮችን እንመለከታለን። በመጀመሪያ፣ በዘመናዊ እና በአዲስ ኪዳን ሰዎች መካከል ያለው ግላዊ እሳቤዎች ቀጣይነት ምንድን ነው? ሁለተኛ፣ በመካከላቸው ያሉት ክፍተቶች ምንድን ናቸው? በቀጣይነት እንጀምር።

ቀጣይነቶች

ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ እይታ፣ የአዲስ ኪዳንን ነገረ-መለኮት መማር እና እንደሚገባን መተግበር እንደምንችል እርግጠኞች እንድንሆን በሰዎች መካከል በቂ መመሳሰሎች አሉ። እንዲያውም ቅዱሳት መጻሕፍት በአዲስ ኪዳን ዘመንም ሆነ ዛሬ ያሉት የሰው ልጆች በሙሉ አንድ ዓይነት ሰዎች እንደሆኑ ያስተምራሉ። በአዲስ ኪዳን ውስጥ ያሉ ደራሲዎች፣ ተደራሲያን እና ሌሎች ሰዎች የእግዚአብሔር አምሳያ ነበሩ፣ ልክ እንደ ዛሬ። ልክ እንደ እኛ ምክንያታዊ ነበሩ። ዛሬም እንደምናደርገው በደስታና በሀዘን ምላሽ ይሰጡ ነበር። እንደ እኛ ደግሞ የክርስቶስ ቤዛነት የሚያስፈልጋቸው የእግዚአብሔር አምሳሎች ነበሩ። ከኃጢአት ጋር ታግለዋል፣ እናም በዚህ በወደቀው ዓለም ስቃይ እና መከራን ታገሱ። በአዲስ ኪዳንም ዘመን በክርስቶስ ያመኑት የእግዚአብሔርን የይቅርታ ጸጋ እና የመንፈስ ቅዱስን

በረከት በግል ሕይወታቸው ልክ እንደዛሬው ሁሉ አጣጥመው ነበር። በእነዚህ እና በሌሎች በርካታ ግላዊ ቀጣይነቶች ምክንያት፣ አዲስ ኪዳንን ስናነብ ብዙ ጊዜ ከዛን ጊዜ ሰዎች ጋር በቀላሉ መገናኘት እንችላለን።

ለምሳሌ፣ በሮሜ 9:2-4 ላይ፣ ጳውሎስ ለወገኖቹ አይሁዶች ያለውን ጥልቅ ስሜት በዚህ መንገድ ገልጿል።

> ብዙ ኀዘን የማያቋርጥም ጭንቀት በልቤ አለብኝ ስል በክርስቶስ ሆኜ እውነትን እናገራለሁ፤ አልዋሽምም፤ ሕሊናዬም በመንፈስ ቅዱስ ይመሰክርልኛል። በሥጋ ዘመዶቼ ስለ ሆኑ ስለ ወንድሞቼ ከክርስቶስ ተለይቼ እኔ ራሴ የተረገምሁ እንድሆን እጸልይ ነበርና። እነርሱ እስራኤላውያን ናቸውና፥ ልጅነትና ክብር ኪዳንም የሕግም መሰጠት የመቅደስም ሥርዓት የተስፋውም ቃላት ለእነርሱ ናቸውና፤ (ሮሜ 9:2-4).

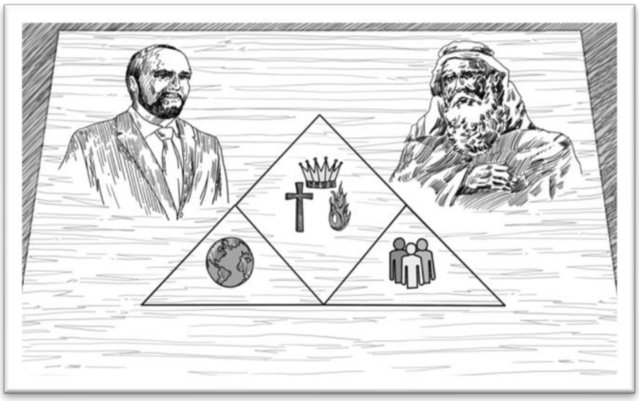

በአዲስ ኪዳን ዘመን ያሉ የሰው ልጆች ሁሉ ዛሬ ካሉት ጋር አንድ ዓይነት ሰዎች ናቸው።

እነዚህ ጥቅሶች የጳውሎስን ግላዊ፣ ስሜታዊ ተሞክሮ ያሳያሉ። የሰው ልጅ ከጳውሎስ ዘመን እስከ እኛ ዘመን ስላልተለወጠ ስሜቱን ልንረዳው እንችላለን። እንደነዚህ ያሉት ግላዊ መሆኖዎች ብዙውን ጊዜ የአዲስ ኪዳን ደራሲያን፣ ተደራሲያን እና ገፀ-ባህሪያት ያጋጠሙትን ለመረዳት ቀላል ያደርጉልናል። እና ልምዳቸውን በራሳችን ሁኔታ ተግባራዊ ማድረግ እንችላለን።

ከዚሁ ጋር፣ በአዲስ ኪዳን ውስጥ ያሉ የግል እሳቤዎች በርካታ ግላዊ ቀጣይነቶችን ቢይዙም፣ የአዲስ ኪዳንን ሥነ-መለኮት ለመረዳት እና ተግባራዊ ለማድረግ አስቸጋሪ የሚያደርጉን ብዙ የግል ክፍተቶችም አሉ።

ክፍተቶች

አዲስ ኪዳን ዛሬ ከምናውቀው በጣም የተለዩ ስለሆኑ አንዳንድ ጊዜ ትክክለኛውን ግንኙነት ለመሳብ የምንታገለውን ልዩ ዓይነት ሰዎችን ይናገራል። ግላዊ፣ ስሜታዊ ዝንባሌዎች፣ እንደ እድሜ እና ጾታ ያሉ ጉዳዮች እንኳን በጥንቃቄ በማጥናት ማለፍ ያለባቸውን መሰናክሎች ሊያቀርቡ ይችላሉ።

> እግዚአብሔር በሁሉም አይነት አቀማመጦቻችን፣ በሁሉም አይነት አስተዳደጋችን ውስጥ ላሉ ሰዎች ያስባል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ውስጥ ምን ያህል የተለያየ ዓይነት ዳራና ምን ያህል የተለያዩ ባሕሎች እንደተገለጹ ማየት እንችላለን። እና በተመሳሳይ መልኩ፣ አንዴ እግዚአብሔር ለእነዚያ ሰዎች በእነርሱ ሁኔታ እንዴት እንደተናገረ ከተረዳን፣ እንደ ምሳሌ ከእነርሱ መማር እንችላለን፣ እናም እነዚያን በራሳችን የተለያዩ ቦታዎች ዛሬ ልንጠቀምባቸው ይገባል። እግዚአብሔር ለተወሰኑ መቼቶች በተጨባጭ መንገድ መልዕክት ሰጥቷል፣ እነዚህ መልዕክቶች በተጨባጭ መንገዶች እና በተለየ ሁኔታ እንዲተገበር ይጠብቃል። ነገር ግን በጽሁፉ ውስጥ ያሉትን ትክክለኛ መርሆች ማግኘታችን አስፈላጊ ነው፡፡ ስለዚህም እነርሱን በትክክለኛው መንገድ እንደገና መተግበር እንችላለን።
>
> — ዶክተር ክሬግ ኤስ ኪነር

ለምሳሌ፣ በኤፌሶን 6:5, 9 ላይ ጳውሎስ ሁለት ዓይነት ሰዎችን አስተምሯል። እንዲህ ይላል፡

> ባሪያዎች ሆይ፥ ለክርስቶስ እንደምትታዘዙ በፍርሃትና በመንቀጥቀጥ በልባችሁ ቅንነት በሥጋ ጌቶቻችሁ ለሆኑ ታዘዙ፤… እናንተም ጌቶች ሆይ፥ ዛቻውን ትታችሁ እንዲሁ አድርጉላቸው፥ በእነርሱና በእናንተ ላይ የሚገዛው ጌታ በሰማይ እንዳለ ለሰው ፊትም እንዳያደላ ታውቃላችሁና። (ኤፌሶን 6:5, 9).

አብዛኞቻችን እነዚህን ቃላት ስናነብ ጳውሎስ በኤፌሶን ቤተክርስቲያን ለነበሩት ባሪያዎችና ጌቶች የተናገራቸውን ነገሮች የበለጠ እንገነዘባለን። ነገር ግን እነዚህ በክርስቶስ ወንድሞችና እህቶች ስላጋጠሟቸው ተጋድሎዎች ያለን ግንዛቤ በጣም ውስን ነው ምክንያቱም አብዛኞቻችን ባሪያ ወይም ጌቶች አልነበርንም።

እነዚህ ሰዎች ዛሬ ካሉን ሰዎች በጣም የተለዩ ነበሩ። በዚህ ምክንያት እነዚህ ሰዎች በመጀመሪያው መቶ ዘመን እንደ ኤፌሶን ባሉ ቦታዎች ያጋጠሟቸውን ነገሮች ለማወቅ ጠንክረን መሥራት አለብን። ከዚያ በኋላ ብቻ ነው ለዘመናችን ተገቢውን ተመሳሳይነት መሳል የምንጀምር እና በዚህ ክፍል ውስጥ የቀረቡትን የጳውሎስን ሥነ-መለኮታዊ አመለካከቶች መረዳት የምንችለው።

> አዲስ ኪዳንን እንዴት መተግበር እንዳለብን ለመረዳት በሞከርን ጊዜ ሁል ጊዜ መውጣት ያለበት ቁልፍ ቃል "አውድ" ነው። የቅዱሳት መጻሕፍት አተገባበር በጣም የተቆረጠ እና የደረቀ፣ ከእንጨት የተቃረበ እንዲሆን የምንፈልገውን ያህል፣ በአዲስ ኪዳን ዘመን እንኳን እንደዚያ አልነበረም። ጳውሎስ በአንድ ጉዳይ ላይ "አዎ፣ ጢሞቴዎስ፣ ስለ ወንጌል መገረዝ አለብህ" ማለቱ ሁሌም ይገርመኛል። በሌላ ጉዳይ ደግሞ ከባልንጀሮቹ አንዱን "አይሆንም ስለ ወንጌል ብለህ አትገረዝ" አለው። ስለዚህ፣ ከፊሊጋችሁ በባህላዊ መቼቱ ላይ በመመስረት ያው ድርጊት ትክክል ወይም ስህተት ነበር ማለት የምትችሉት። በአንድ ጉዳይ ላይ "ጢሞቴዎስ ሆይ፣ ወደ አይሁዶች እንደርስ ዘንድ መገረዝ አለብህ" የሚል ነበር። ለወንጌል ሲባል ነው። በሌላኛው መቼት ደግሞ ቲቶ ነው ብዬ አምናለሁ፣ "አትገረዙ ምክንያቱም እንድትገረዙ የሚፈልጉ ሰዎች ለደነት የሚያስፈልገው ይህ ነው ብለው ስለሚያስቡ ይህ ደግሞ ወንጌልን ይቃወማል። ስለዚህ፣ አሁን ያለንበት ባህላዊ ሁኔታ ምን እንደሆነ እና የመጽሐፍ ቅዱስ መርሆች ለዛ እንዴት እንደሚተገበሩ በትክክል መረዳት አለብን። ይህም ማለት ቅዱሳት መጻሕፍትን በተረዳን መጠን ባህሉን በትክክል መረዳት አለብን ማለት ነው።
>
> — ዶር. ዳን ላኞች

በአዲስ ኪዳን ዘመን ጤነኞችና በሽተኞች፣ አካለ ጉዳተኞች፣ ብርቱዎች፣ ደካሞች፣ ባለጠጎች፣ ድሆች፣ ወጣቶችና አዛውንቶች፣ አባቶች፣ እናቶች፣ እህቶችና ወንድሞች የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮት በተገቢው መንገድ መቀበል ነበረባቸው። በዘመናቸው ለማን ነበሩ፣ በአንድም ሆነ በሌላ፣ እነዚህ እና መሰል ግላዊ ሁኔታዎች የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮት በዘመናችን እንዴት ተግባራዊ እንደምናደርግ ሁልጊዜ ተጽዕኖ ይኖራቸዋል። እናም እነዚህ ግላዊ እሳቤዎች አዲስ ኪዳንን በትጋት እንድናጠና ሁላችንም ይገፋፉናል።

መጠቃለያ

በዚህ ትምህርት፣ የክርስቶስ ተከታዮች ለምን የአዲስ ኪዳንን ነገረ መለኮት ማጥናት እንዳለባቸው መርምረናል። የአዲስ ኪዳንን መነሳሳትና ሥልጣን ተመልክተናል ለማጥናት እናም ራሳችንን መስጠት እንዳለብን አይተናል ምክንያቱም አዲስ ኪዳን የእግዚአብሔር እስትንፋስ ያለበት መጽሐፍ ነው። በአዲስ ኪዳን ዘመን እና በእኛ መካከል ያለው የዘመናት፣ የባህል እና የግል ቀጣይነት እና ክፍተቶች የአዲስ ኪዳንን ነገረ-መለኮት ለመረዳት እና ተግባራዊ ለማድረግ ራሳችንን እንድንሰጥ እንዴት እንደሚያስፈልገን ተመልክተናል።

አዲስ ኪዳን የበለጠ እይታ የሚገባው መጽሐፍ ነው። የእግዚአብሔር ቃል ለቤተክርስቲያን እንደመሆኑ መጠን ለመረዳት የምንችለውን ሁሉ ለማድረግ ዝግጁ መሆን አለብን። በሚቀጥሉት ትምህርቶች ይህንን ግብ ለመከታተል በበርካታ አስፈላጊ መንገዶች ላይ እናተኩራለን። ይህን ስናደርግ፣ በዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ላይ በጥንቃቄ በማሰላሰል የሚመጡትን ብዙ ጥቅሞችን እንመለከታለን። ለአዲስ ኪዳን ሥነ መለኮት ጥናት ለምን እራሳችንን መስጠት እንዳለብን ደጋግመን እናያለን።

ቪዲዮዎችን፣ የትምህርት መመሪያዎችና ሌሎች ግብዓቶችን ለማግኘት Thirdmill at thirdmill.org. ይመልከቱ

አስተዋጽኦ ያደረጉ ጸሐፊዎች

ዶ/ር ሲሞን ቫይበርት (አስተናጋጅ) የኦክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ የዊክሊፍ አዳራሽ ምክትል ርዕሰ መምህር ሲሆኑ የስብከት ትምህርት ቤት ዳይሬክተር ሆነው ያገለግላሉ። ዶክተር ቫይበርት የቲኤች ኤም ከግላስጎው ዩኒቨርሲቲ፣ ዲ.ሚን. ከተሃድሶ ቲዎሎጂካል ሴሚናሪ፣ እና በከፍተኛ ትምህርት በመማር እና በማስተማር የድህረ ምረቃ ዲፕሎማ ከኦክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ አግኝተዋል። እርሳቸው የላቲመር ትረስት ባለአደራ፣ የእንግሊዝ ቤተክርስቲያን ወንጌላውያን ምክር ቤት አባል እና የቃል እና የመንፈስ ህብረት ሊቀመንበር ሆነው አገልግለዋል። ዶ/ር ቫይበርትም የቅዱስ ሉክ ቤተክርስቲያን የዊምብልደን ፓርክ ቪካር በመሆን ለ8 ዓመታት አገልግለዋል። የስብከት ልቀት፡ ከምርጥ መማር (IVP, 2011) ጨምሮ በርካታ መጽሃፎችን እና ሥነ-መለኮታዊ ጽሑፎችን አዘጋጅቷል። ውጥረት፡ የሰላም መንገድ (ኢንተር-ቫርሲቲ ፕሬስ፣ 2014); እና ኢየሱስ የለወጣቸው ሕይወቶች (የክርስቲያን ትኩረት ጽሑፎች፣ 2010) አቅርበዋል።

ዶ/ር ማርክ ኤ ጂኒንግስ በጎርደን-ኮንዌል ቲኦሎጂካል ሴሚናሪ የአዲስ ኪዳን አስተማሪ ነው።

ዶ/ር ኤድዋርድ ኤም ኬአዚሪያን የግሪክ ረዳት ፕሮፌሰር እና በጎርደን-ኮንዌል ቲኦሎጂካል ሴሚናሪ የግሪክ ቋንቋ ፕሮግራም ዳይሬክተር ናቸው።

ዶ/ር ክሬግ ኤስ ኪነር የኤፍ.ኤም. እና አዳ ቶምፕሰን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ሊቀመንበር በአስበሪ ቲዮሎጂካል ሴሚናሪ

ዶ/ር ዳን ላቼች በኖርዝላንድ፣ በ ኦርላንዶ፣ ኤፍኤል ውስጥ የተከፋፈለ ቤተክርስቲያን መጋቢ ነው።

ዶ/ር ጄሰን ኦክስ በታልቦት የሥነ መለኮት ትምህርት ቤት የመጽሐፍ ቅዱስ እና ሥነ-መለኮታዊ ጥናቶች ተባባሪ ፕሮፌሰር ናቸው።

ዶ/ር ግሬግ ፔሪ የአዲስ ኪዳን ተባባሪ ፕሮፌሰር እና በኪዳን ቲዮሎጂካል ሴሚናሪ የከተማ አገልግሎት ተነሳሽነት ዳይሬክተር ናቸው።

ቄስ ሪክ ሮዴሄቨር በላግና ሂልስ፣ ካሊፎርኒያ ውስጥ የክርስቶስ ማህበረሰብ ቤተክርስቲያን ከፍተኛ ፓስተር ናቸው።

ዶ/ር ኤክሃርድ ጄ. ሽናቤል በጎርደን ኮንዌል ቲኦሎጂካል ሴሚናሪ የሜሪ ኤፍ ሮክፌለር የአዲስ ኪዳን ጥናት ፕሮፌሰር ናቸው።

ዶ/ር ግሌን ጂ ስኮርጂ በቤቴል ሴሚናሪ ሳንዲያጎ የቲዎሎጂ ፕሮፌሰር ናቸው።

ዶ/ር ማርክ ኤል ስትራውስ በሳንዲያጎ ቤቴል ሴሚናሪ የአዲስ ኪዳን ፕሮፌሰር ናቸው።

ዶ/ር ስቴፈን ጄ.ዌሉም በሳውዝ ባፕቲስት ቲኦሎጂካል ሴሚናሪ የክርስቲያን ቲዎሎጂ ፕሮፌሰር ናቸው።

የቃላት ፍቺ

ሐዋርያ - ለተልእኮ የተላከ መልእክተኛ, ወኪል ወይም አምባሳደር; ልዩ የአዲስ ኪዳን አገልግሎት በኢየሱስ የተማረ፣ ከሙታን የተነሣውን ጌታ አይቶ ለሥራው በጌታ የተመረጠ ሰው።

ስልጣን - የባህሪ እና የተግባር ደረጃዎች ላይ ተጽእኖ የማድረግ, የማዘዝ እና የማስፈጸም ኃይል

ባህላዊ ቀጣይነት - በአንድ ባህል እና በሌላ መካከል ያለው ተመሳሳይነት, በጊዜ እና በጂኦግራፊ ልዩነት ቢኖርም እንኳን

የባህል ክፍተት - በአንድ ባህል እና በሌላ መካከል ያሉ ልዩነቶች፣ በቋንቋ፣ በስነ-ጽሁፍ ስምምነቶች እና በፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ማህበራዊ ልምምዶች

ባህል - ከተጋሩ ጽንሰ-ሀሳቦች፣ ባህሪዎች እና ስሜቶች የሚዳብሩ የሰዎች ማህበረሰባዊ ሥርዓቶች

ደቀ መዝሙር - ተማሪ፣ ተለማማጅ ወይም የታላቅ አስተማሪ ወይም መሪ ተከታይ

ዘመን - በታሪክ ውስጥ የተለየ ጊዜ; በሥነ-መለኮት ውስጥ፣ በመለኮታዊ መገለጥ የተቋቋመው ጊዜ ከሌሎች ጊዜያት የሚለይበት ጊዜ ነው።

የዘመናት ቀጣይነት - በታሪክ ውስጥ በአንድ ጊዜ እና በሌላ መካከል ያሉ ግንኙነቶች

የዘመን ክፍተት- በታሪክ ውስጥ በአንድ ጊዜ እና በሌላ መካከል ያሉ ልዩነቶች

ግሪክ - የአዲስ ኪዳን የመጀመሪያ ቋንቋ; እንዲሁም በሦስተኛው ወይም በሁለተኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ዓ. ብሉይ ኪዳንን ከዕብራይስጥ ቋንቋ የተተረጎመበት ቋንቋ

የማይለወጥ - "የማይለወጥ" የሚለው ቃል; የማይለወጠውን የእግዚአብሔርን ባሕሪና ፍጹምነት ለመግለጽ ያገለግል ነበር።

መነሳሳት - መንፈስ ቅዱስ የሰው ልጆች የእግዚአብሔርን መገለጥ እንደ ቅዱሳት መጻሕፍት እንዲጽፉ ያነሳሳበትን መንገድ እና ጽሑፎቻቸውን በማይሳሳት መንገድ ሥራቸውን የሚቆጣጠርበትን መንገድ የሚያመለክት ሥነ-መለኮታዊ ቃል ነው።

ይሁዳ - የኢየሱስ ልዩ ቡድን አሥራ ሁለት ደቀ መዛሙርት አንዱ; ኢየሱስን በ30 ብር ለካህናት አለቆችና ለሽማግሎች አሳልፎ ሰጠ

ሜካኒካል መነሳሳት- መንፈስ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ ተናገረ የሚያረጋግጥ የመነሳሳት እይታ፣ እና የሰው ጸሐፊዎች እርሱ የተናገረውን በቅጽበት መዝግበውታል።

ኦርጋኒክ መነሳሳት - መንፈስ ቅዱስ ጽሑፎቻቸውን በስልጣን እና በማይሳሳት ሁኔታ ሲመራቸው የሰዎችን ስብዕና፣ ልምዶች፣ አመለካከቶች እና አላማዎች እንደተጠቀመ የሚገልጽ የመነሳሳት እይታ

ነቢይ - የእግዚአብሔርን ቃል የሚሰብክ እና የሚተገበር የእግዚአብሔር መልእክተኛ በተለይም በኃጢአት ላይ ያለውን ፍርድ ለማስጠንቀቅ እና ለበረከት የሚያመጣውን እግዚአብሔርን ታማኝ አገልግሎት የሚያበረታታ

ሮማንቲክ መነሳሳት - መንፈስ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ደራሲያን እንዲጽፉ አነሳስቷቸዋል ነገር ግን ጽሑፎቻቸውን እንደማይቆጣጠር የሚያረጋግጥ የመነሳሳት እይታ

ሳምራውያን - የአረማውያን ቅድመ አያቶቻቸው በሰሜናዊው መንግሥት ከሚኖሩ እስራኤላውያን ጋር የተጋቡ የሰማርያ ሰዎች; የአይሁድ ሃይማኖት ቀይጠው የተለማመዱ፣ በአይሁዶች ዘንድ ርኩስ እና የተናቁ ተደርገው ይቆጥሩ ነበር።

ሥነ-መለኮት - እግዚአብሔርን በቀጥታ የሚያመለክት ወይም ርዕሰ ጉዳዮችን ስለእግዚአብሔር የሚገልጽ ማንኛውም ጉዳይ